

KNIHOVNA

„Even the most misfitting child
Who's chanced upon the library's worth
Sits with the genius of the Earth
And turns the key to the whole world.“

„Dokonce i nejneposednější dítě,
které narazí na knihovnu,
může pobýt s génii planety
a otočit klíčem k celému světu.“

název:

KNIHOVNA - STUDIJNÍ CENTRUM NA MALÉ STRANĚ

vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. arch. Roman Koucký

odborný asistent:

Ing. arch. Edita Lisecová

Fakulta architektury ČVUT
LS 2011/2012

vypracoval:

Bc. Tomáš Beránek

konzultace:

Ing. Zuzana Vyoralová

Ing. Miroslav Vokáč, Ph.D.

Ing. Miloslav Smutek, Ph.D.

Ing. Pavel Štěpán

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE	
FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Tomáš Beránek AR 2011/2012, LS	
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: KNIHOVNA – STUDIJNÍ CENTRUM LIBRARY – STUDY CENTER	
JAZYK PRÁCE: ČESKÝ JAZYK	
Vedoucí práce:	doc. Ing. Arch. Roman Koucký Ústav: 15118
Oponent práce:	
Klíčová slova (česká):	Knihovna, studijní centrum, Malá Strana
Anotace (česká):	Cílem projektu je architektonická studie budovy knihovny, která se v dnešní době změnila spíše ve studijní centrum vytvářející prostor pro bádání, relaxaci a setkávání lidí. Právě na tento vývoj dané typologie práce navazuje. Návrh knihovny je umístěn do prostředí Malé Strany v Praze do Letenské ulice. Koncept a forma řešení si klade za cíl vyrovnat se s historickou zástavbou a reaguje na její architektonické a urbanistické kvality.
Anotace (anglická):	The goal of the project is a design of a library that responds to the contemporary transformation of its typological function, which has slowly evolved into a complex study centre – a place for research, relaxation and meeting people. The designed building is situated in the very centre of Prague – located on the “Letenska” street in the Lesser Town. The concept and the form of the design approach the historical context of its surroundings and react to its architectonic and urban qualities.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

(Celý text metodického pokynu je na www.FA.studium/ke-stazeni)

V Praze dne 18. května 2012

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

OBSAH

DIPLOMOVÝ PROJEKT

ZADÁNÍ
MÍSTO
ZPRÁVA
PROJEKT
ANALÝZA

DIPLOMOVÝ SEMINÁŘ

HISTORIE, FORMA A EVOLUCE KNIIHOVEN
DNES...
FUNKČNÍ SCHEMA

online

prostor

mediateka

meeting point

kavárna

studijní centrum

místo pro lidi! NE pro knihy!

oslava získávání vědomostí

kulturní symbol

centrum společenské výměny informací

setkávání

DIPLOMOVÝ PROJEKT

Zadáním diplomové práce je architektonická studie budovy veřejné knihovny, která se v současné době změnila spíše ve studijní centrum vytvářející prostor pro bádání, relaxaci a setkávání lidí. Právě na tento vývoj dané typologie bude práce navazovat.

Návrh knihovny je umístěn do prostředí Malé Strany do ulice Letenská. Pozemek je vybrán na základě diplomní práce Barbory Mikitové Rezervy centra z LS 2011/2012 v ateliéru Romana Kouckého. Koncept a forma řešení si klade za cíl vyrovnat se s historickou zástavbou a reagovat na její architektonické a urbanistické kvality.

ZADÁNÍ

Pohled z Letenské ulice

Zahrada na pozemku

MÍSTO

PROJEKT

ÚVOD

Zadáním diplomové práce je architektonická studie budovy veřejné knihovny, která se v dnešní době změnila spíše ve studijní centrum vytvářející prostor pro bádání, relaxaci a setkávání lidí. Právě na tento vývoj dané typologie práce navazuje.

Návrh knihovny je umístěn do prostředí Malé Strany do ulice Letenské. Pozemek je vybrán na základě diplomové práce Barbory Mikitové-Rezervy centra z LS 2011/2012 v ateliéru Romana Kouckého. Koncept a forma řešení si klade za cíl vyrovnat se s historickou zástavbou a reagovat na její architektonické a urbanistické kvality.

ANALÝZA

Pozemek se nachází v historické části města na Malé Straně v ulici Letenská. Prostor je z východu vymezen objektem Thurn-Taxisova paláce, z jiho-západu k pozemku přiléhá štítová stěna městského domu. Z jihu je oddělen vysokou zdí od Vojanových sadů a ze severu a severo-východu kolem něj probíhá Letenská ulice. Právě vysoká štítová stěna skýtá potenciál k pokračování uliční fronty.

Na pozemku se v dnešní době nachází zahrada školky sídlící v Thurn-Taxisově paláci, v případě zástavby by mohla být zahrada přesunuta do dvora paláce.

Zajímavostí je propojení Vojanových sadů a Valdštejnské zahrady právě přes tento pozemek.

Parcela po celou dobu své historie patrně nikdy nebyla zastavěna. Dlouhou dobu náležela Vojanovým sadům, které byly rozšířeny až k Letenské ulici. Počátkem 20. století byla část zastavěna budovami podle projektu architekta Františka Roitha. Právě tato výstavba skončila na hranici pozemku již zmíněnou vysokou štítovou stěnou měšťanského domu.

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ

Prostor celého pozemku je členěn na 3 části – hmotu knihovny, propojení kolem Thurn-Taxisova paláce a dvůr.

Dům navazuje na sousední štítovou stěnu a prodlužuje ji podél silniční čáry až k paláci, před kterým se zastaví. Hmotu střech je inspirována malostranskými domy.

Knihovna by měla mít jasný vstup, proto je naproti východu z Valdštejnské zahrady vytvořen monumentální otvor skrz celou hmotu domu, který má návštěvníka nalákat dovnitř, a vytvořit klidné prostředí.

Čítárna knihovny je umístěna v horních dvou podlažích. Ze vstupního prostoru stoupá velký regál knih skrz celou hmotu domu. Ten je jakousi spojnicí mezi vstupní halou a čítárnou a tvoří dominující prvek knihovny.

Díky umístění čítárny v horních patrech návštěvník neztrácí kontakt s Malou stranou, cítí se její součástí. Výhled na střechy Malostranských domů, Pražský hrad a okolní zahrady je zajištěn velkými okny.

Propojení kolem Thurn-Taxisova paláce slouží jako vstup do prostoru dvora. Dává také možnost vzniku propojení do Vojanových sadů a navázání na zahrady Pražského hradu přes Valdštejnskou zahradu.

Samotný dvůr se stává odpočinkovým prostorem, který je členěn terasami. Ty mohou sloužit i jako přírodní amfiteátr pro konání nejrůznějších akcí.

Rušná Letenská ulice není příliš přívětivá pro pěší. V prostoru kolem zamýšlené zástavby se stávající chodník zužuje. Novým řešením se prostor rozšíří a vznikne předprostor pro vstup. Současně před sousedním domem je navrženo kolmé parkování. U stěny Valdštejnské zahrady vznikne dostatek prostoru pro pěší, díky posunutí tramvajových kolejí směrem do středu komunikace.

FUNKCE

Vstupní část tvoří prostor přes dvě podlaží s kavárnou a dominujícím regálem knih, který má návštěvníka pozvat k návštěvě knihovny.

První dvě podlaží u Thurn-Taxisova paláce slouží jako zázemí a přednáškový sál, který má možnost fungovat i samostatně mimo otevírací dobu knihovny.

V prvním patře, v části u štítové stěny, je umístěn vjezd do podzemního parkoviště knihovny, zásobování, zázemí pro personál, informace a automatické vrácení knih. Druhé patro slouží administrativě a skladu knih.

Třetí a čtvrté patro zaujímá čítárna se vstupním atriem, do kterého prostupuje i zmíněný regál knih. Čítárna je řešena jako volně plynoucí

prostor. Ve středu jsou vždy regály a po okrajích jsou rozmístěna místa na sezení, jak samostatná, tak společná. Čítárna samotná pojme přibližně 66000 knižních jednotek a sklad 20000 knižních jednotek.

Podzemní podlaží je věnováno parkování pro 38+1 aut.

Jako vertikální komunikace slouží výtahy a schodiště propojující celou hmotu knihovny.

KONSTRUKCE A FASÁDA

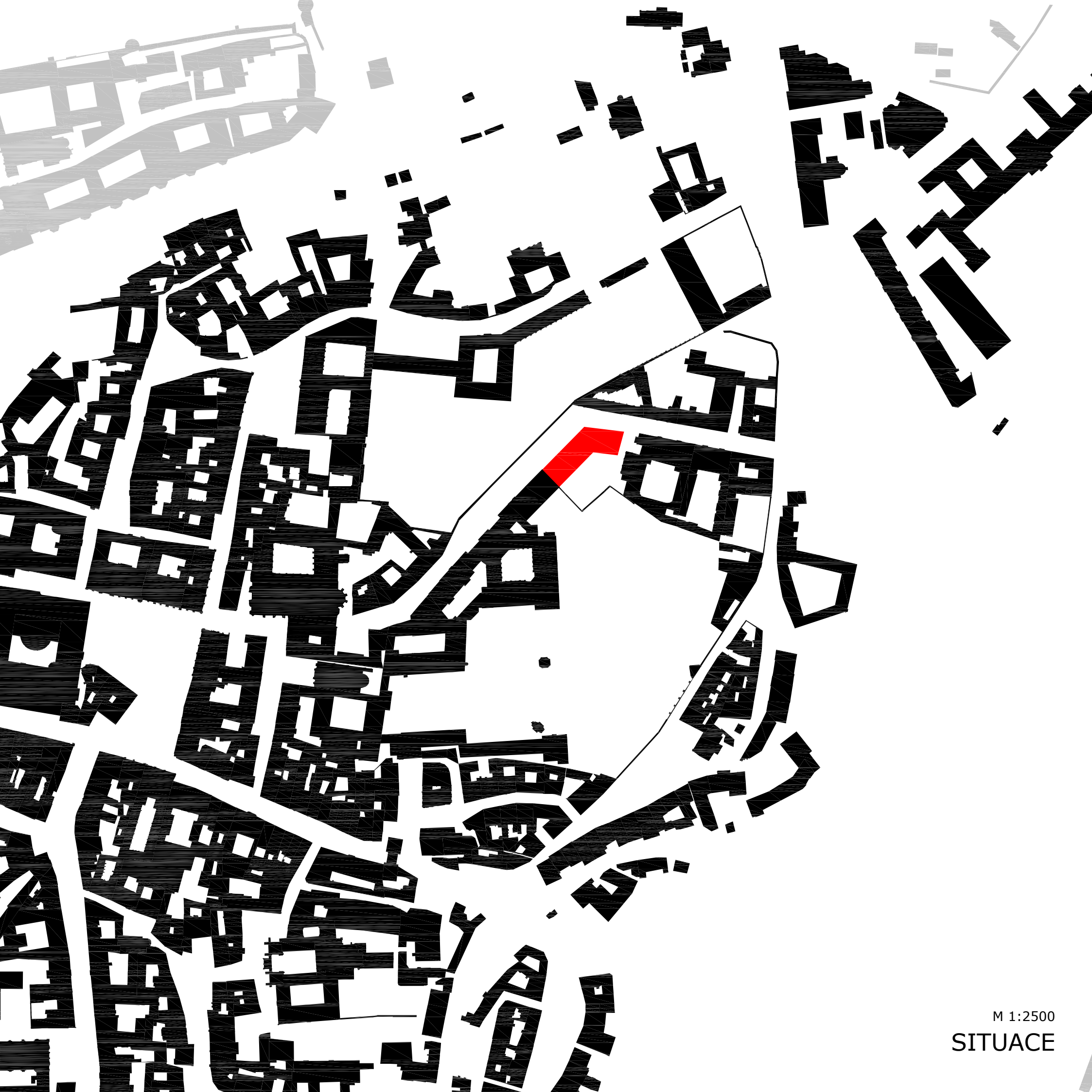
Objekt je navržen jako železobetonová monolitická konstrukce, kombinující nosné stěny a sloupky. Základní modul sloupů je zvolen 8,1 x 8,1 m, základní konstrukční výška 4,2 m.

Aby knihovna působila jako jedna hmota, je fasáda vytvořená z probarveného betonu s vyšším podílem hrubozrnného kameniva. Beton se poté zbrousí a vyleští. Stejně probarvení a povrchová úprava betonu jsou použity i střechu, kde jsou ale položeny betonové desky na roštu.

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

plocha pozemku: 2227 m²
zastavěná plocha knihovny: 971 m²
zastavěná plocha včetně garáží: 1712 m²
počet parkovacích stání: 38 + 1 invalida
hrubá podlažní plocha budovy: 4802 m²
čistá plocha budovy: 4464 m²
počet knižních jednotek: 85800

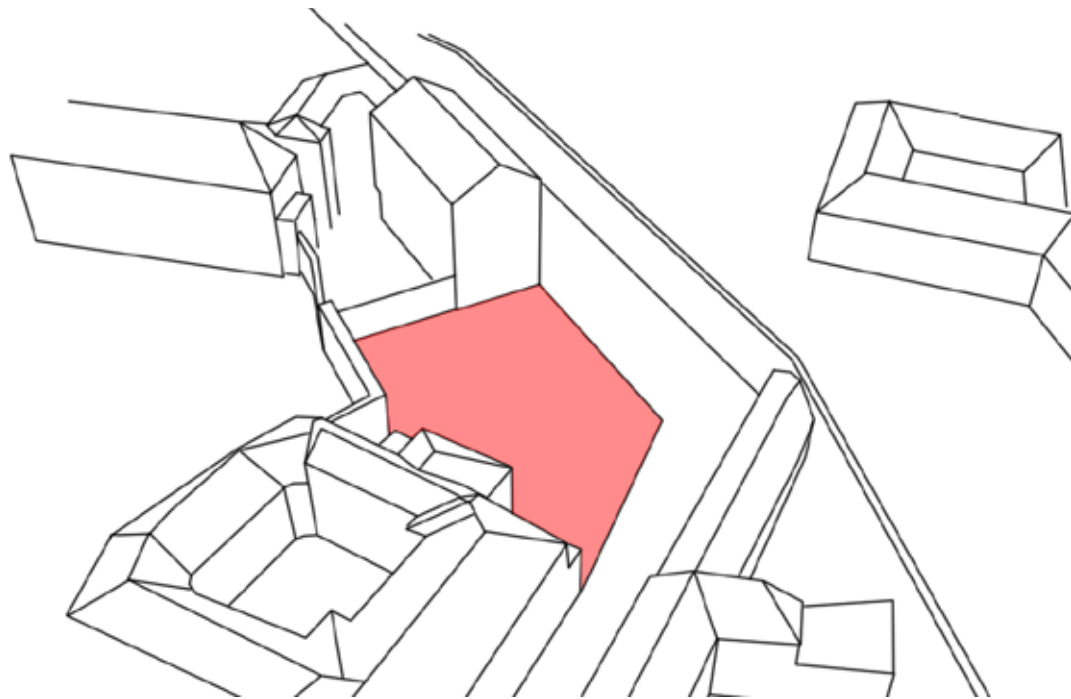

M 1:2500
SITUACE

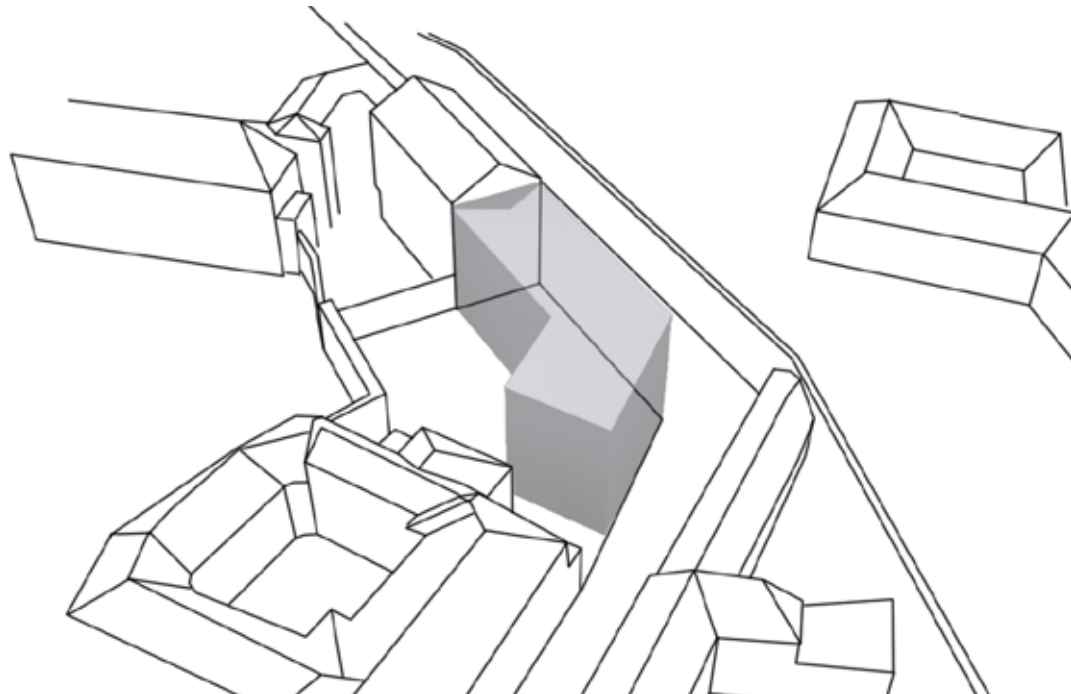
ZÁKRES 01_z Pražského Hradu

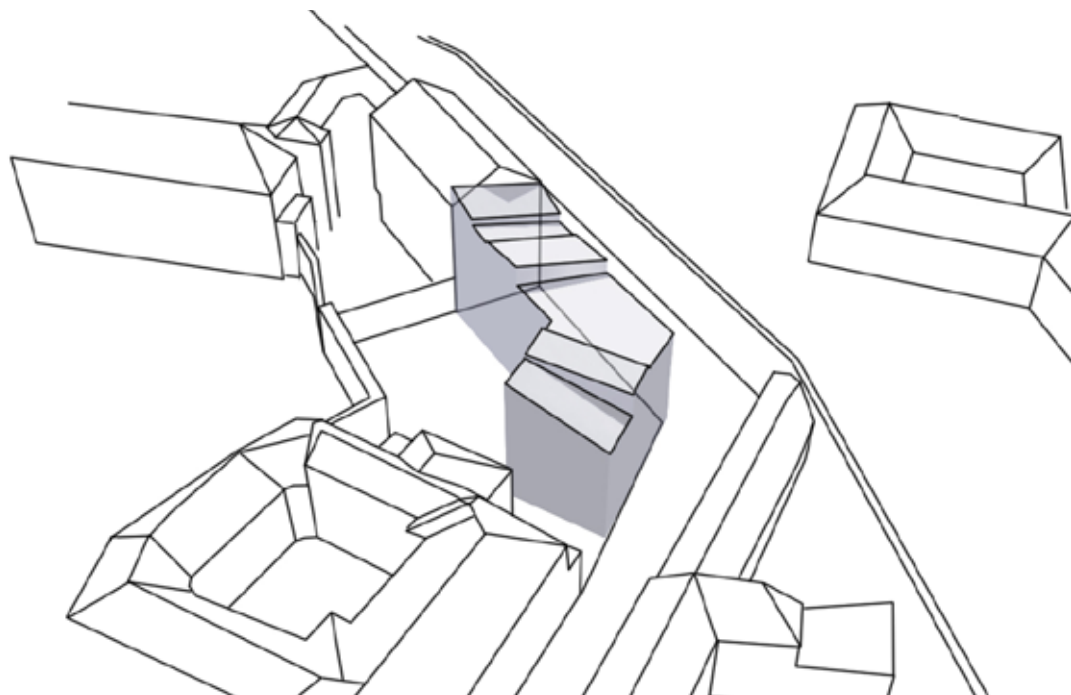
KONTEXT

Pozemek je zasazen do stávající zástavby Malé Strany v Praze. Z jihu k němu doléhá štítová stěna domu z počátku 20. století. Ze západu je ohraničen ulicí Letenskou a z východu Vojanovými sady. Ze severu se na pozemek otevírá fasáda paláce.

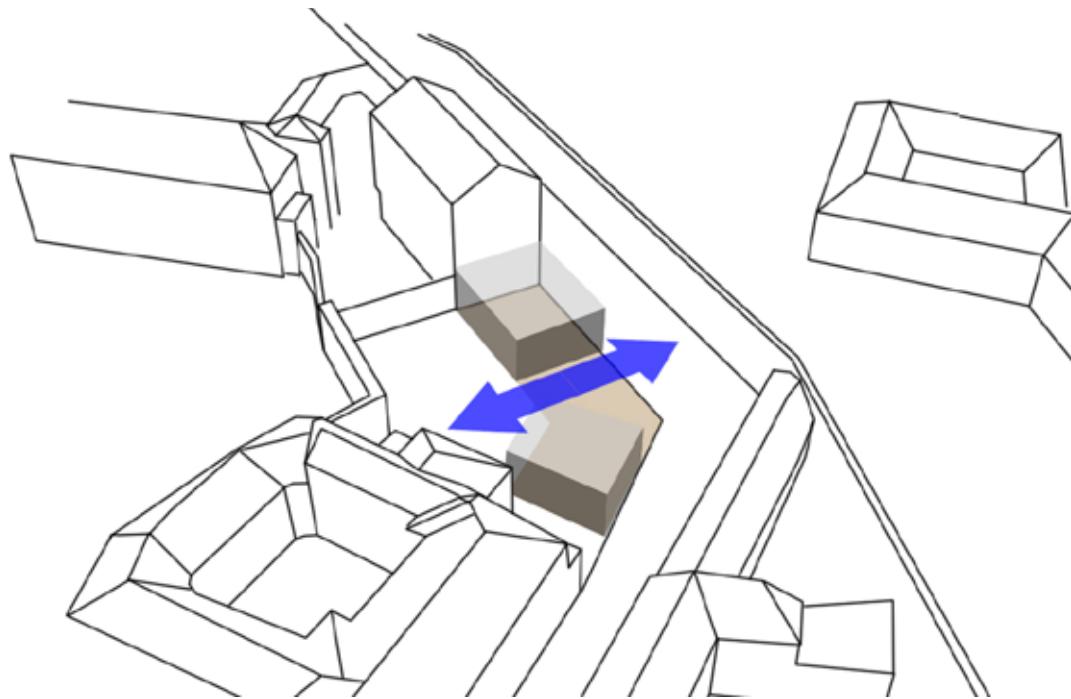
HMOTA

Hmota domu navazuje na sousední štítovou stěnu a extruduje ji podél silniční čáry až k paláci, před kterým se zastaví.

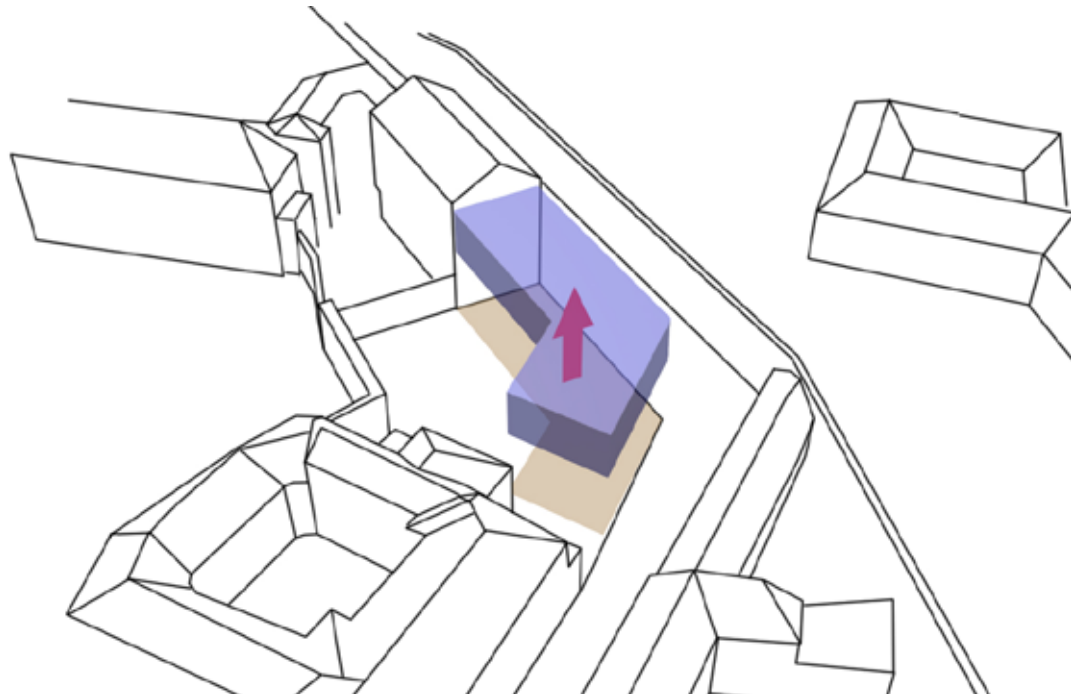
STŘECHA

Hmota střech inspirovaná malostranskými domy. Střecha se zvedá směrem na jih až na jiho-východ, aby dům zachytil co nejvíce světla. To se může stát nevýhodou díky slunečnímu svitu. Díky vnějším žaluziím se tato nevýhoda obrací ve výhodu a uvnitř vzniká difuzní osvětlení výhodné pro studium v knihovně.

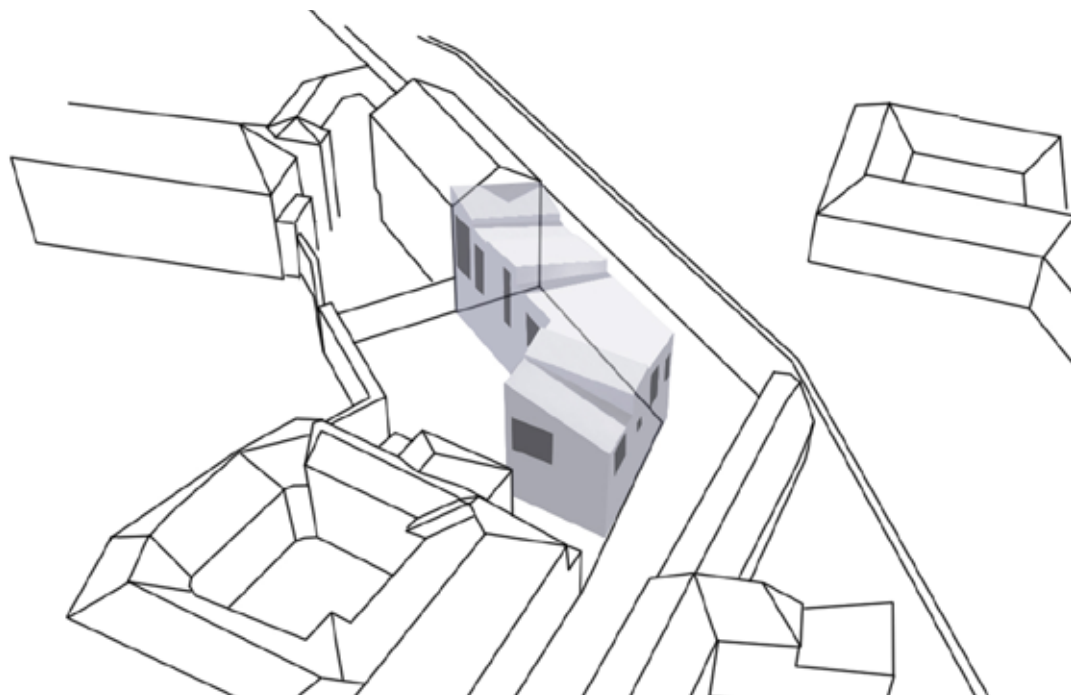
VSTUP

Knihovna by měla mít jasný vstup, proto je naproti východu z Valdštejnské zahrady vytvořen monumentální otvor skrz celou hmotu domu, který má navštěvníka nalákat dovnitř.

ČÍTÁRNA

Hlavní část knihovny je umístěna v horních dvou podlažích. Ze vstupního prostoru stoupá velký regál knih skrz celou budovu. Ten je jakousi spojnicí mezi vstupní halou a čítárnou a tvoří dominující prvek knihovny.

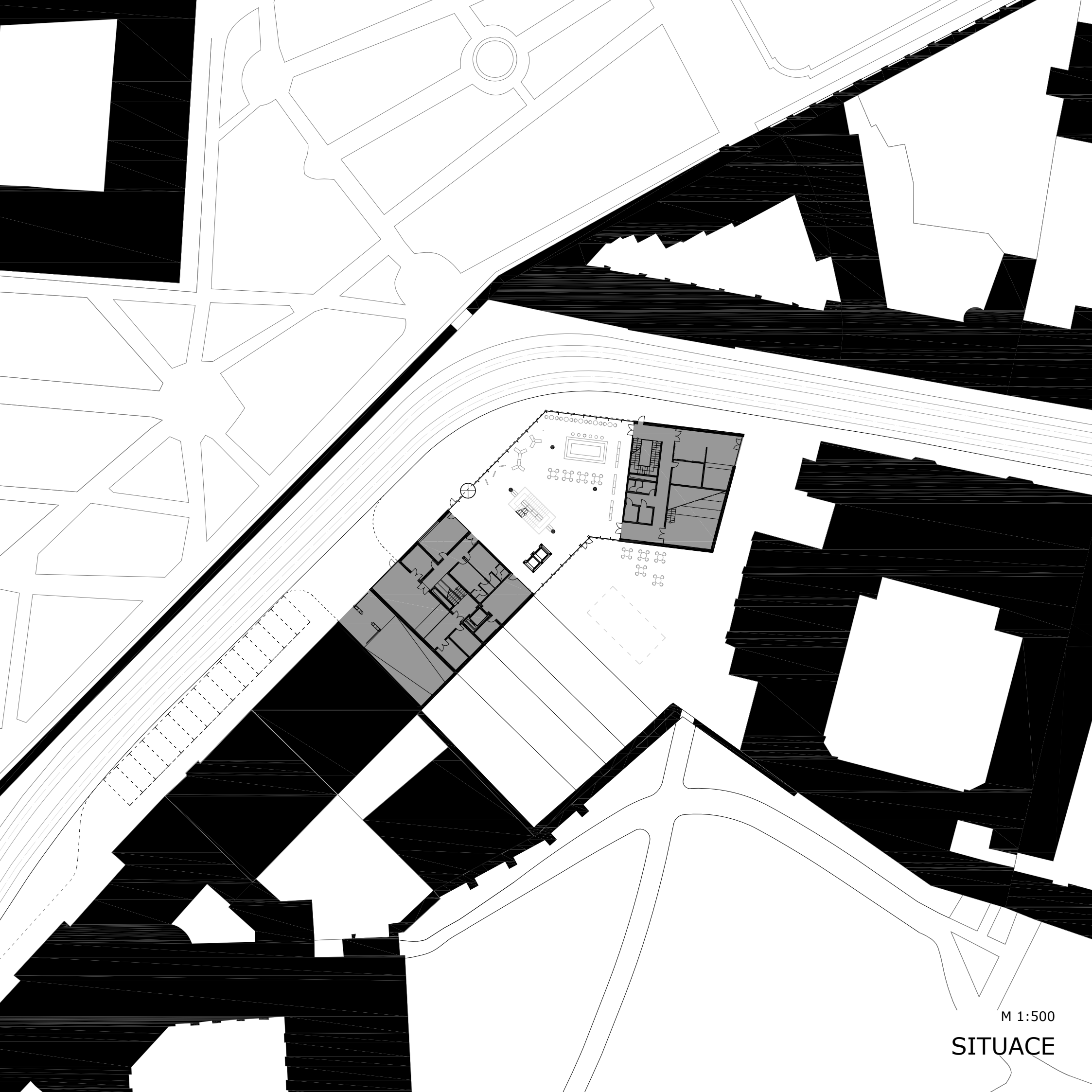

KONTAKT

Díky umístění čítárny v horních patrech navštěvník neztrácí kontakt s Malou stranou a cítí se být její součástí. Výhled na střechy Malostranských domů, Pražský hrad a okolní zahrady je zajištěn velkými okny.

KONCEPT

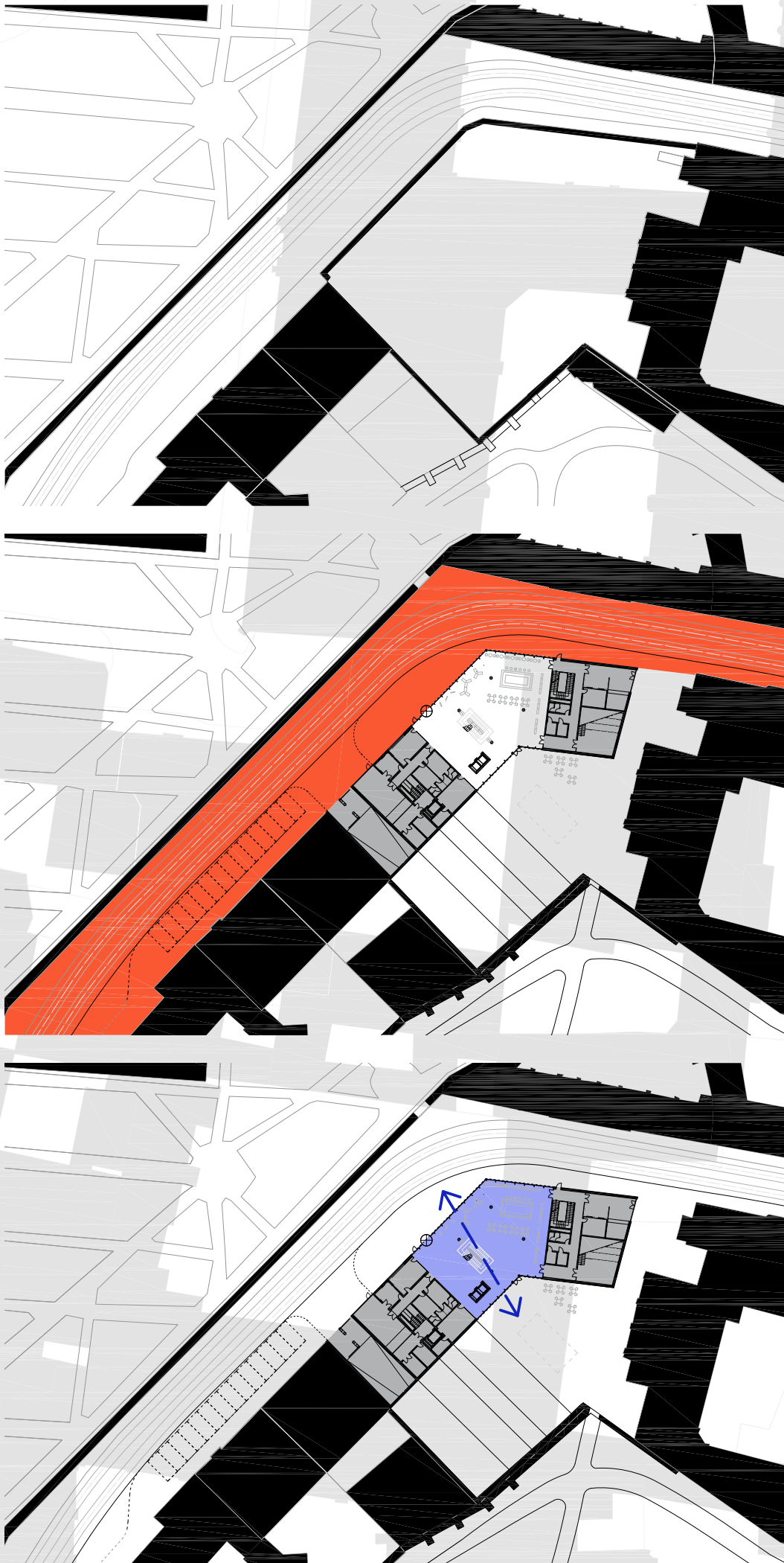
M 1:500

SITUACE

ZÁKRES 02 od Valdštejnské zahrady

SOUČASNÝ STAV

Pozemek je ze severu a severovýchodu oddělen zdí od Letenské ulice, která ale nenavazuje na uliční čáru vedlejších domů a vstupuje do chodníku.

Z východu je pozemek vymezen Thurn-Taxisovým palácem s fasádou otevřenou do pozemku.

Ze západu na pozemek navazuje štítová stěna městského domu (Letenská 9).

Jih pozemku je lemován zdí sousedící s Vojanovými sady.

Na pozemku se v dnešní době nachází zahrada mateřské školy, která sídlí s sousedním paláci.

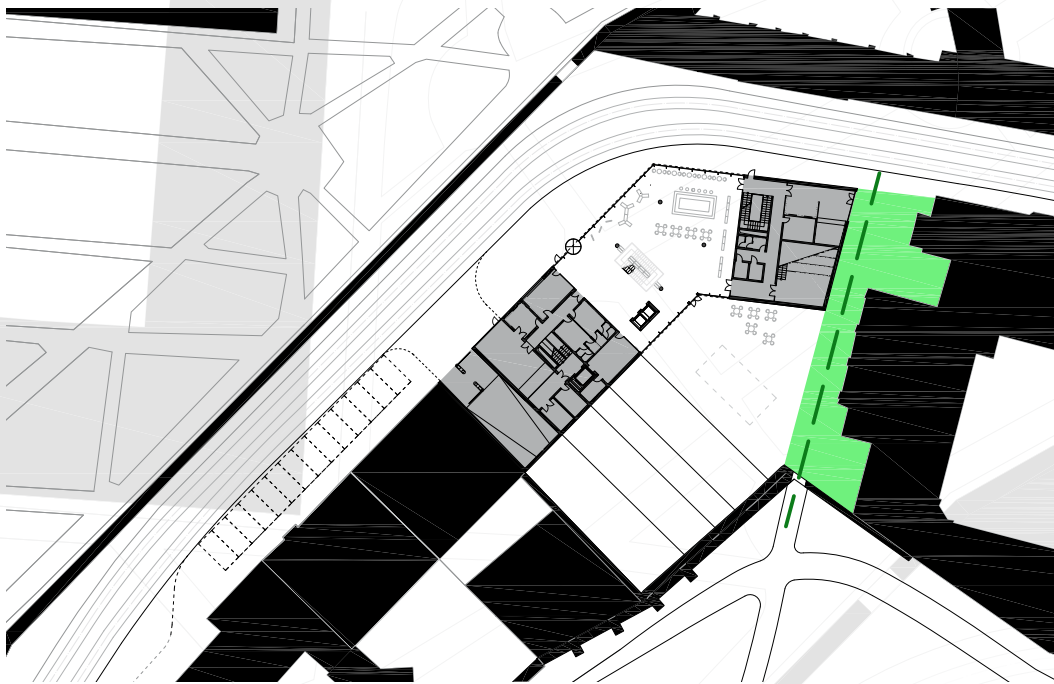
ULICE

Samotná ulice Letenská je rušnou komunikací. Přesto je chodec nucen v některých místech přecházet z chodníku na chodník nebo jít po silnici.

Proto navrhuji zúžení pruhu komunikace a její posunutí směrem od zdi Valdštejské zahrady, aby zde mohl vzniknout dostatečný prostor pro chodník. Tím zároveň vzniká předprostor před vstupem do knihovny, kde může člověk vydechnout, než se zapojí do ruchu velkoměsta.

VSTUP

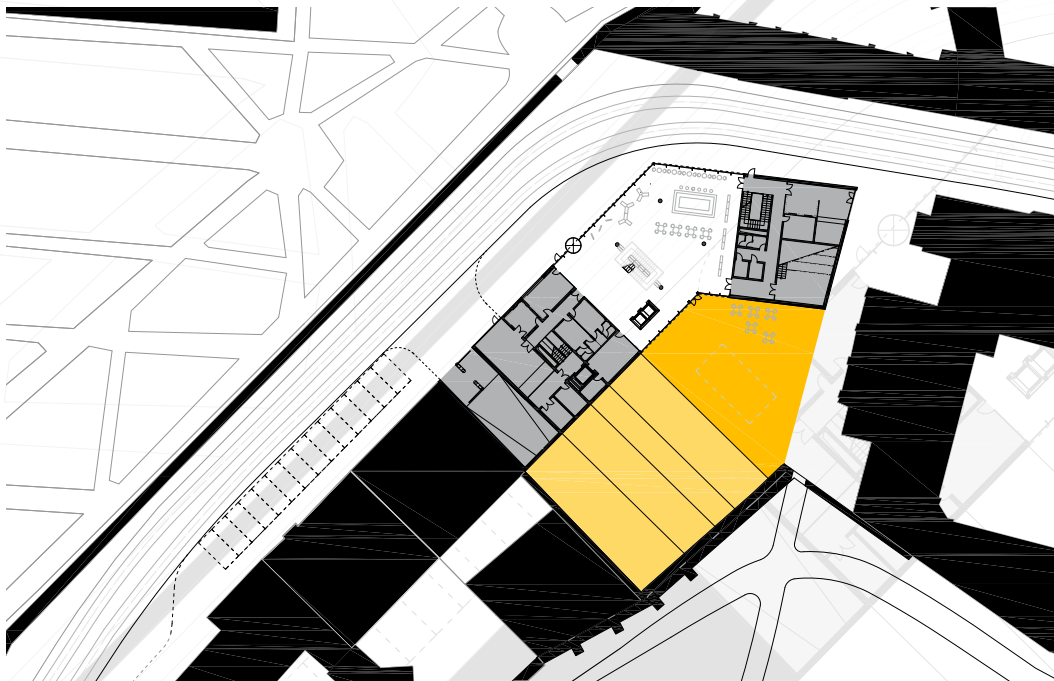
Vstup je jakýmsi propojením ulice a dvora/zahrady knihovny, ať už fyzickým nebo vizuálním. Měl by nalákat dovnitř a zaujmout.

PRŮCHOD

Hmota navrhovaného domu se zastavuje jen několik metrů před Thurn-thaxisovým palácem, aby vytvořila jakýsi průchod do dvora/zahrady knihovny.

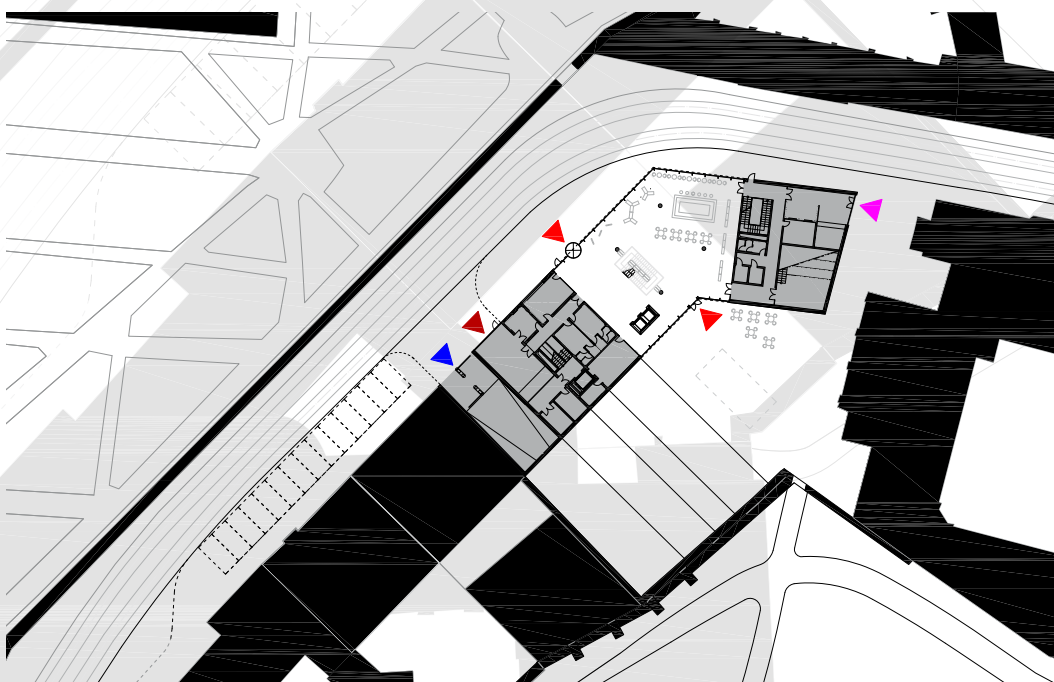
Zároveň tento průchod může být prodloužen do Vojanových sadů a tím by byla dotvořena stezka zahradami vedoucími od Pražského Hradu přes Valdštejnskou zahradu až do Vojanových sadů.

DVŮR/ZAHRADA

Součástí venkovního prostoru knihovny je i její zahrada, která je rozdělena na dvě části.

Prostranství slouží jako rozšíření kavárny nebo pro pořádání různých aktivit jako divadelní představení, malé koncerty apod. Druhá část je terasovitě vyvýšena a užívána pro odpočinek či jako hlediště při případných akcích.

VSTUPY DO OBJEKTU

Vstup do knihovny

Vstup do části s přednáškovým sálem (kvůli možnosti užívání sálu, i když je knihovna zavřená)

Zásobování/zaměstnanci

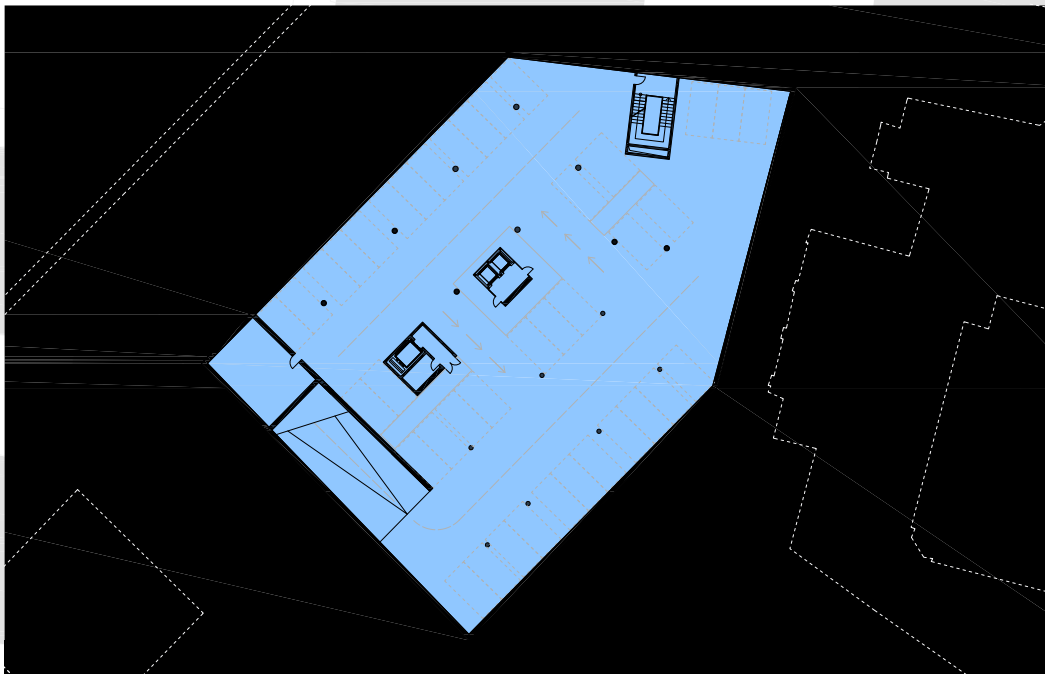
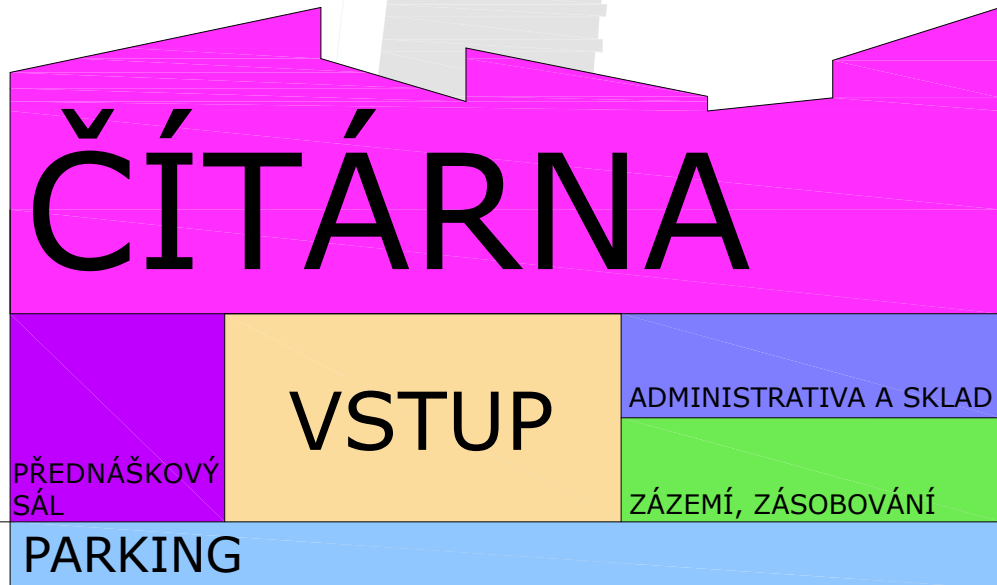

Vjezd do podzemního parkoviště

VIZUALIZACE 01_pohled z teras

1. PP

Parking

1.NP

Vstup a kavárna s čítárnou denních periodik

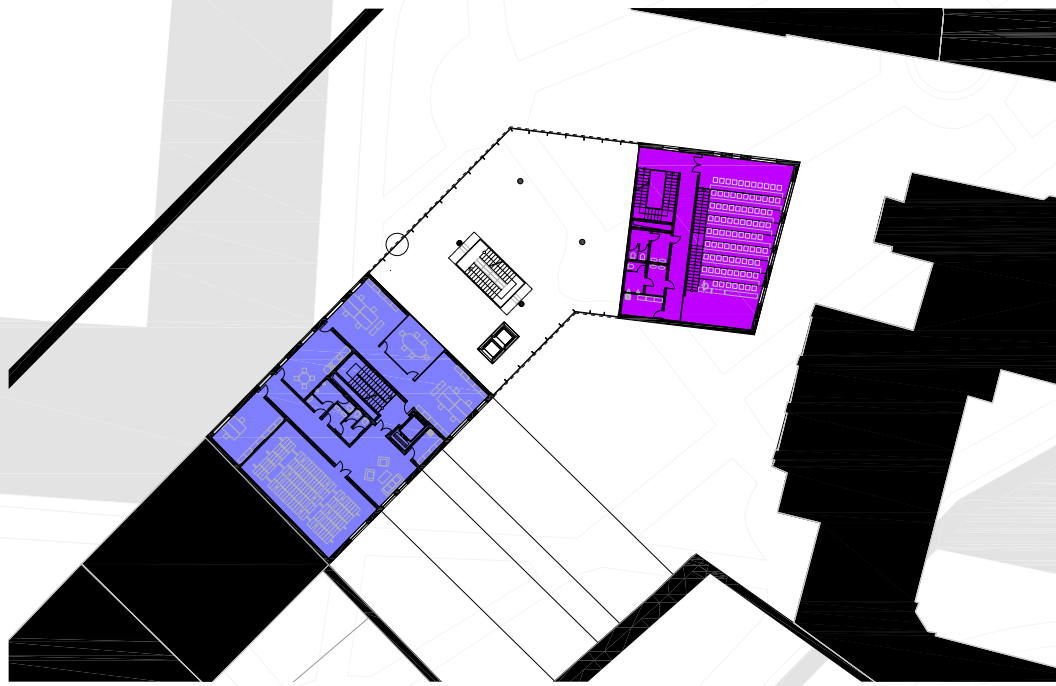
Zázemí zaměstnanců, vjezd do podzemního parkoviště, zásobování, server, informace, automatické vracení knih, výtah pro zaměstnance

Přednáškový sál, šatna, zázemí kavárny

2. NP

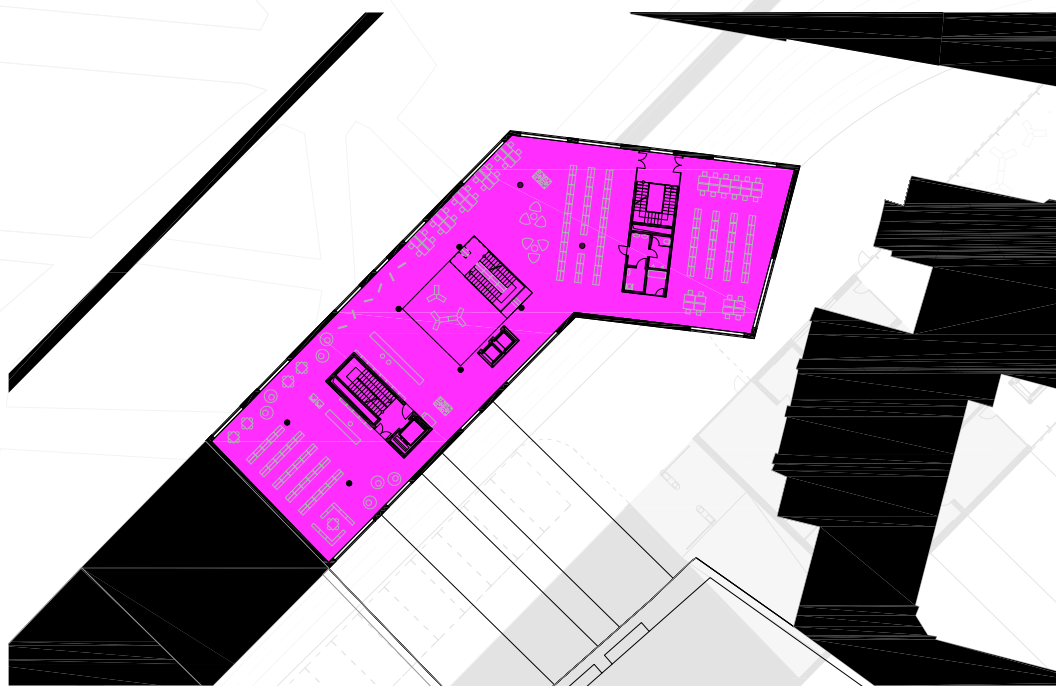
Administrativa a sklad

Přednáškový sál

3. NP

Čítárna, vstupní atrium, registrační pult, dětské oddělení

4. NP

Čítárna

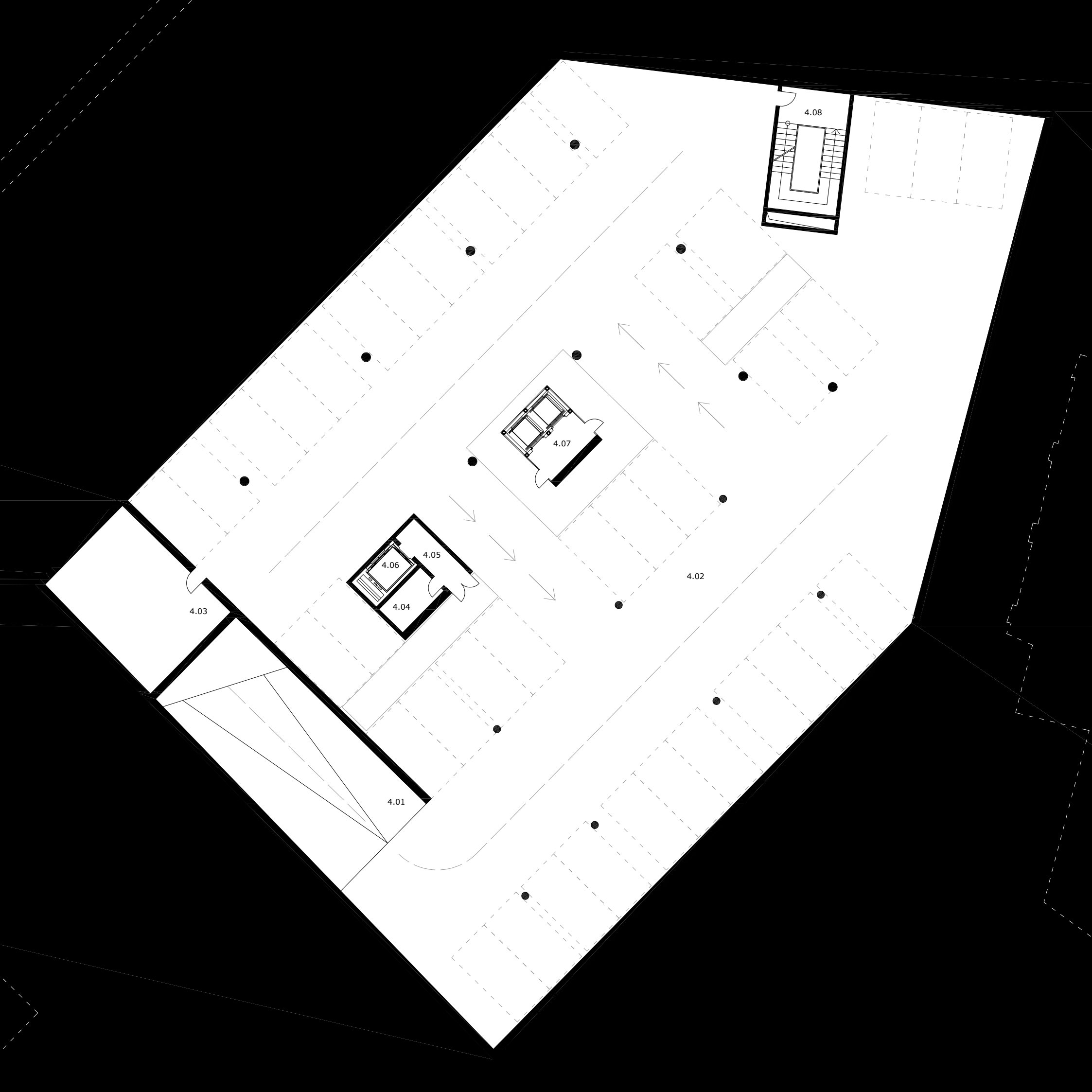

FUNKČNÍ SCHEMA

- 4.01 Rampa
- 4.02 Parkování 38 parkovacích míst + 1 handicap
- 4.03 Sklad
- 4.04 Strojovna výtahu
- 4.05 Chodba
- 4.06 Výtah
- 4.07 Výtahy návštěvníci
- 4.08 Schodiště

M 1:200

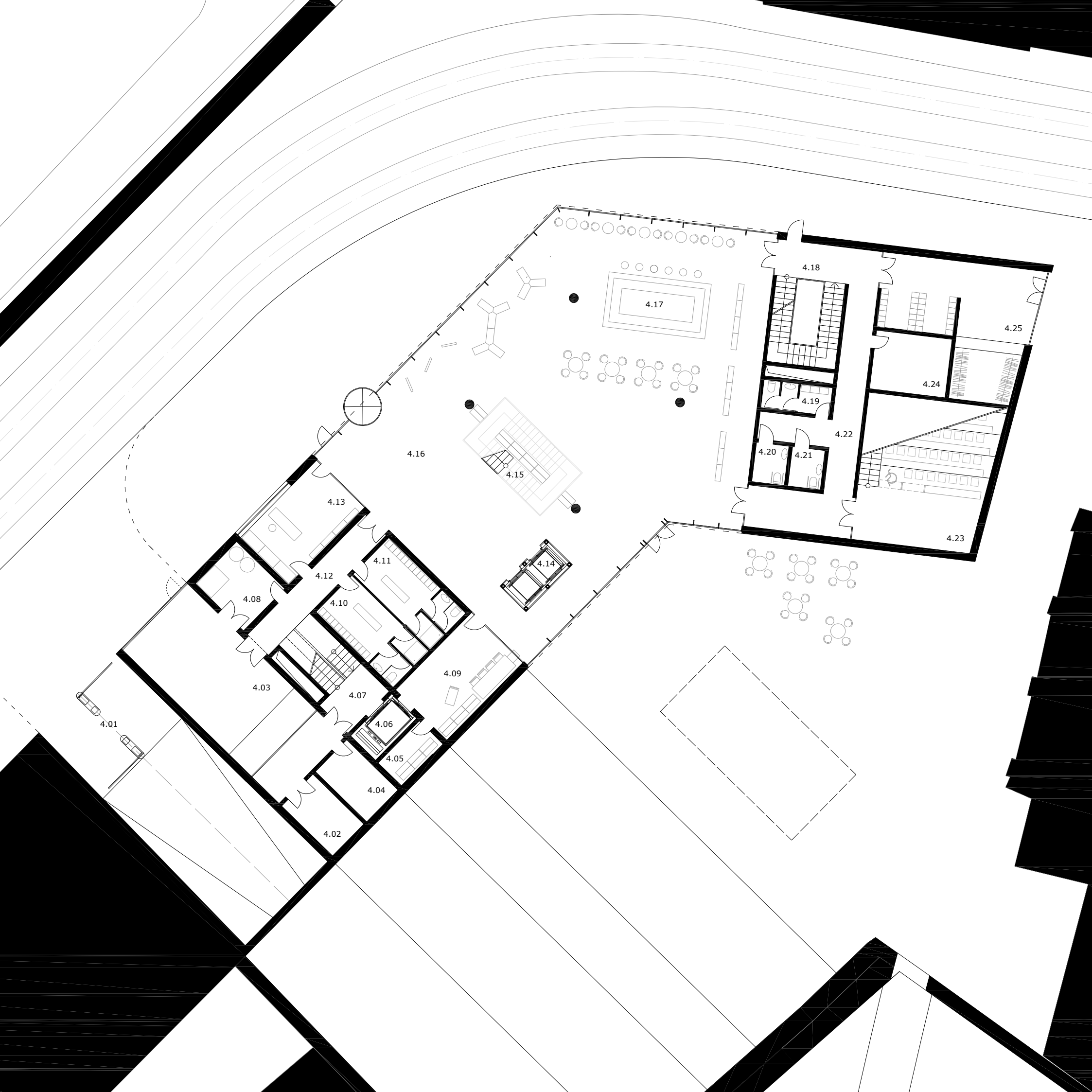
PŮDORYS 1. PP

-
- 4.01 Vjezd/rampa do podzemního parkoviště
 - 4.02 Sklad
 - 4.03 Zásobování
 - 4.04 Server
 - 4.05 Sklad (dočasný)
 - 4.06 Výtah
 - 4.07 Schodiště
 - 4.08 Odpad
 - 4.09 Vracení knih
 - 4.10 Šatna muži
 - 4.11 Šatna ženy
 - 4.12 Chodba
 - 4.13 Info/ostraha/recepce
 - 4.14 Výtahy
 - 4.15 Schodiště
 - 4.16 Vstupní hala
 - 4.17 Bistro
 - 4.18 Schodiště
 - 4.19 Zázemí zaměstnanci
 - 4.20 WC handicap muži
 - 4.21 WC handicap ženy
 - 4.22 Chodba
 - 4.23 Přednáškový sál
 - 4.24 Sklad bistro
 - 4.25 Šatna/vstup

M 1:200

PŮDORYS 1. NP

- 4.01 Schodiště
- 4.02 Výtah pro návštěvníky
- 4.03 Chodba
- 4.04 Sklad
- 4.05 Kancelář
- 4.06 Denní místnost
- 4.07 Kancelář
- 4.08 Jednací místnost
- 4.09 Kancelář
- 4.10 WC zaměstnanci ženy
- 4.11 WC zaměstnanci muži
- 4.12 Schodiště
- 4.13 Výtah zaměstnanci
- 4.14 Úklidová místnost
- 4.15 Úklid
- 4.16 WC muži
- 4.17 WC ženy
- 4.18 Schodiště
- 4.19 Přednáškový sál
- 4.20 Chodba

M 1:200

PŮDORYS 2. NP

4.18

4.19

4.01

4.17

4.16

4.20

4.15

4.07

4.02

4.06

4.08

4.09

4.11

4.12

4.05

4.10

4.13

4.03

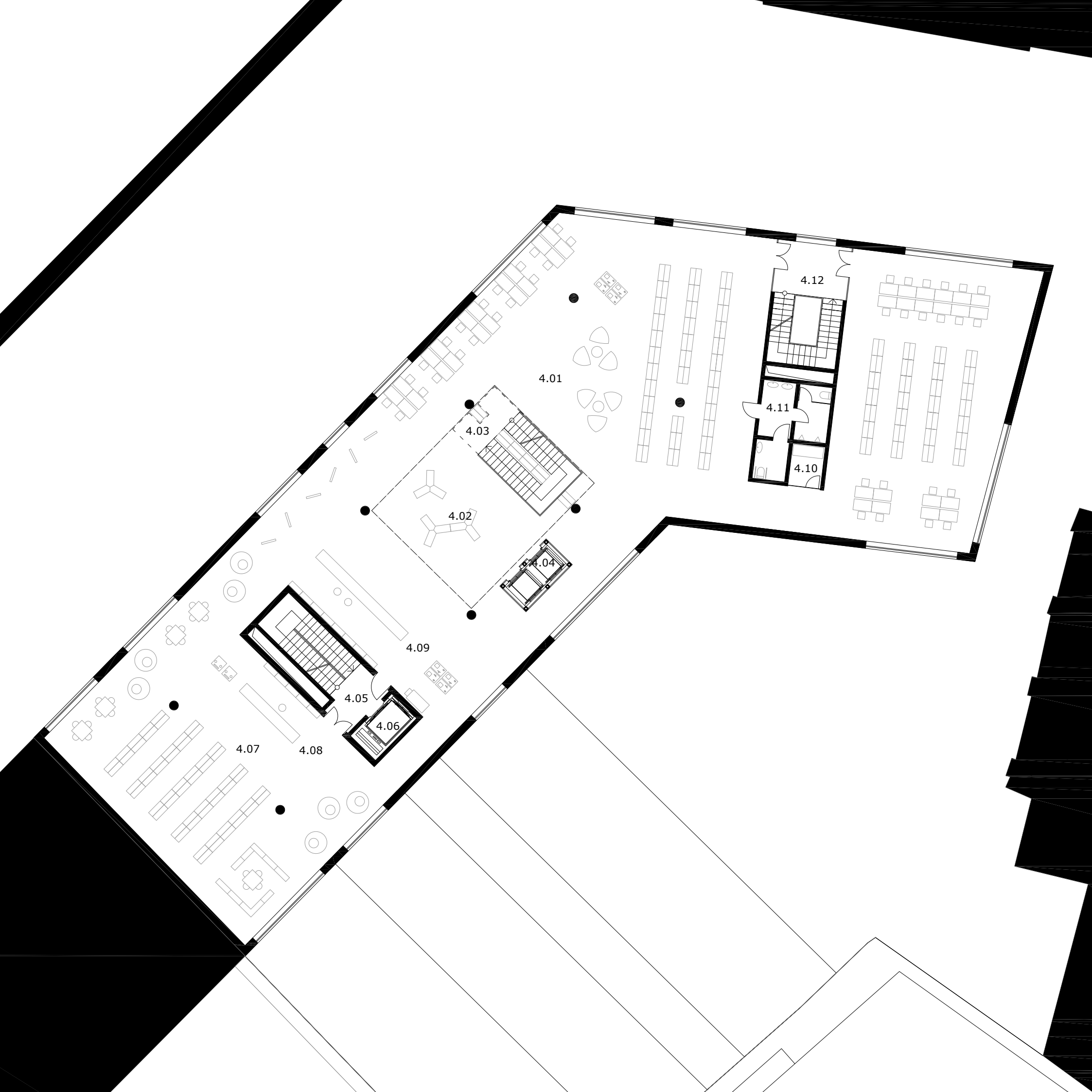
4.14

4.04

- 4.01 Čítárna
- 4.02 Vstupní část knihovny
- 4.03 Schodiště
- 4.04 Výtah návštěvníci
- 4.05 Schodiště
- 4.06 Výtah zaměstnanci
- 4.07 Dětské oddělení
- 4.08 Výdejní pult/info/registrace
- 4.09 Výdejní pult/info/registrace
- 4.10 Kuchyňka
- 4.11 WC muži
- 4.12 Schodiště

M 1:200

PŮDORYS 3. NP

- 4.01 Čítárna
- 4.02 Atrium
- 4.03 Schodiště
- 4.04 Výtah návštěvníci
- 4.05 Schodiště
- 4.06 Výtah zaměstnanci
- 4.07 WC ženy
- 4.08 Kuchyňka
- 4.09 Schodiště

M 1:200

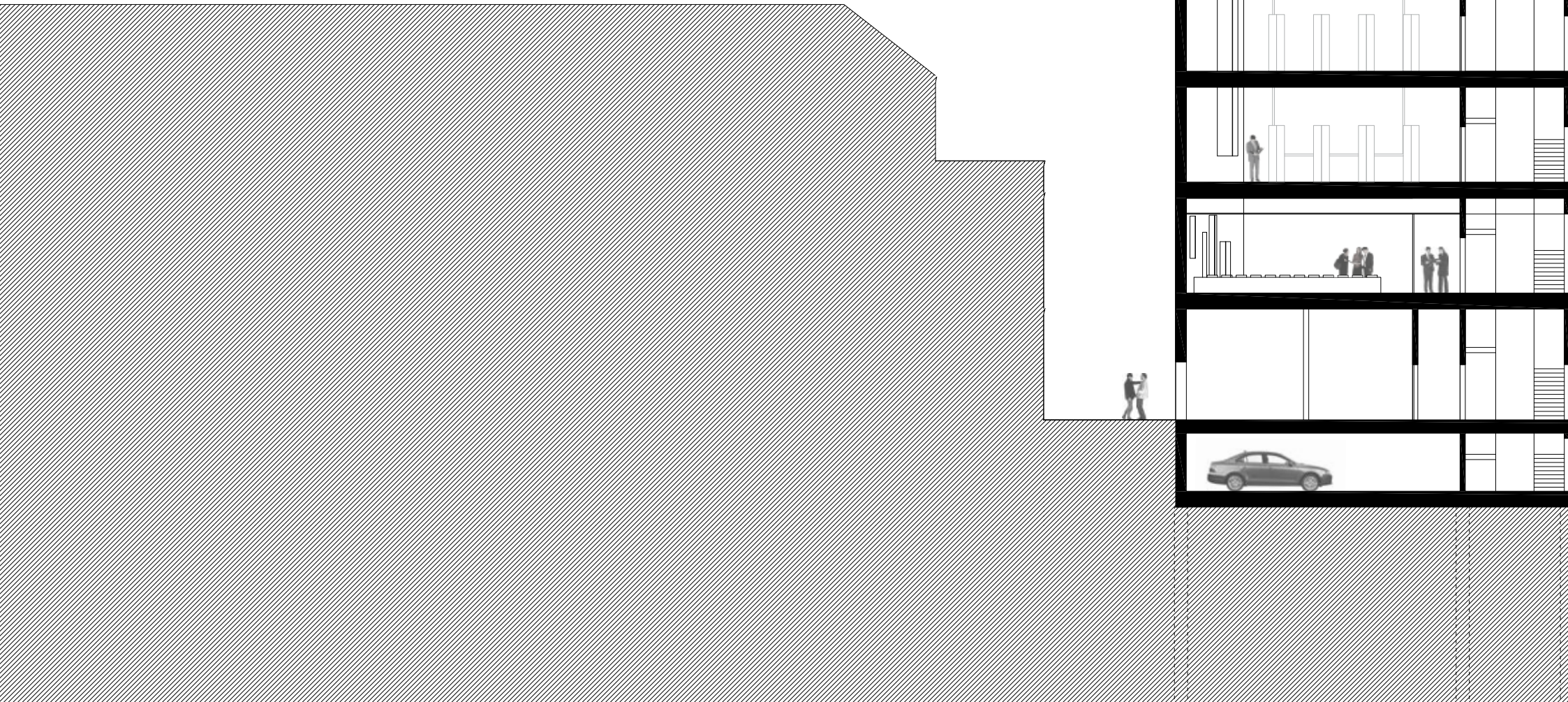
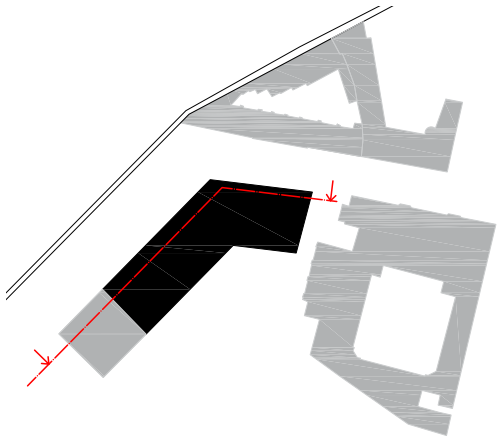
PŮDORYS 4. NP

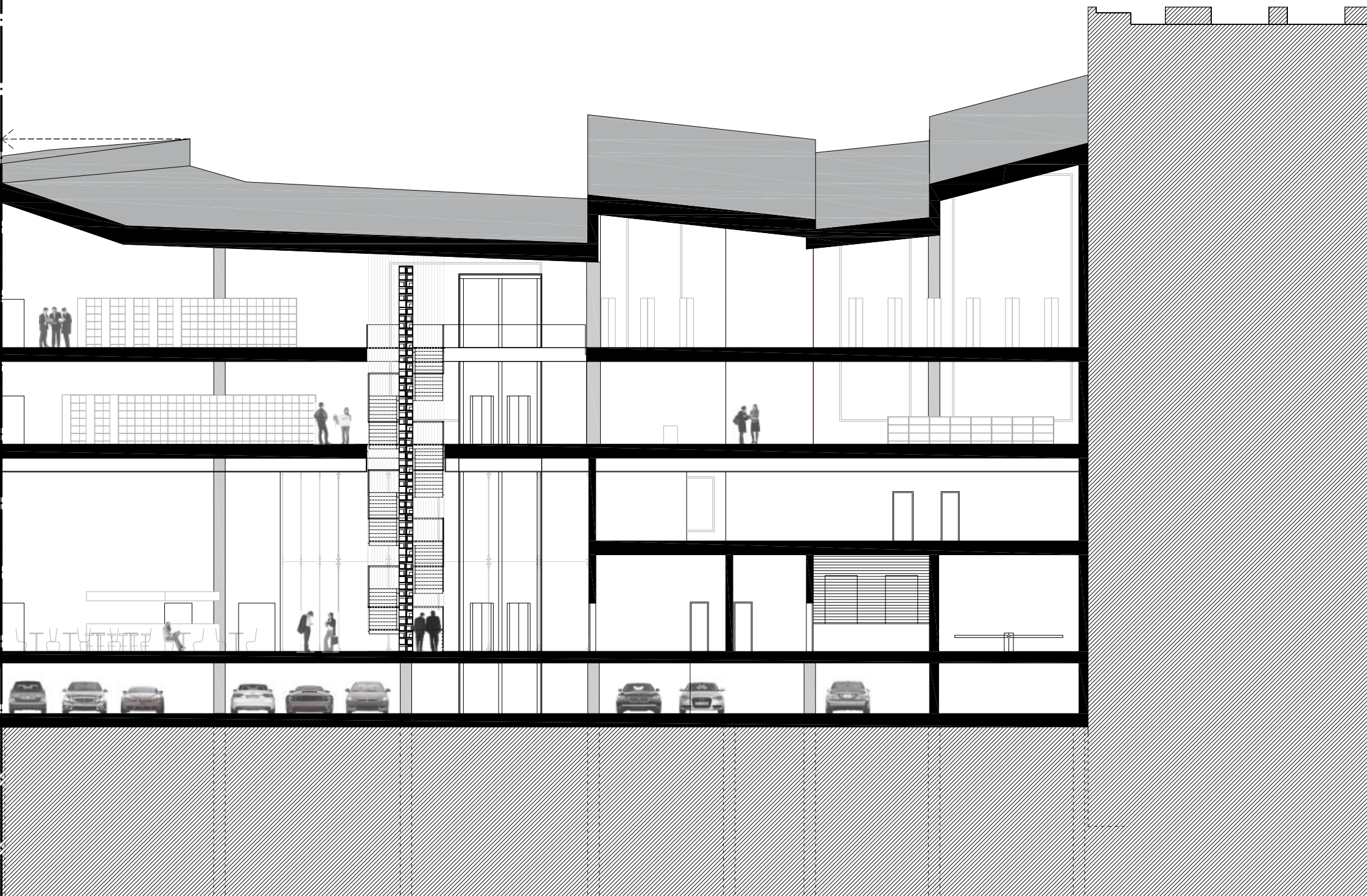

VIZUALIZACE 02_vstupní atrium

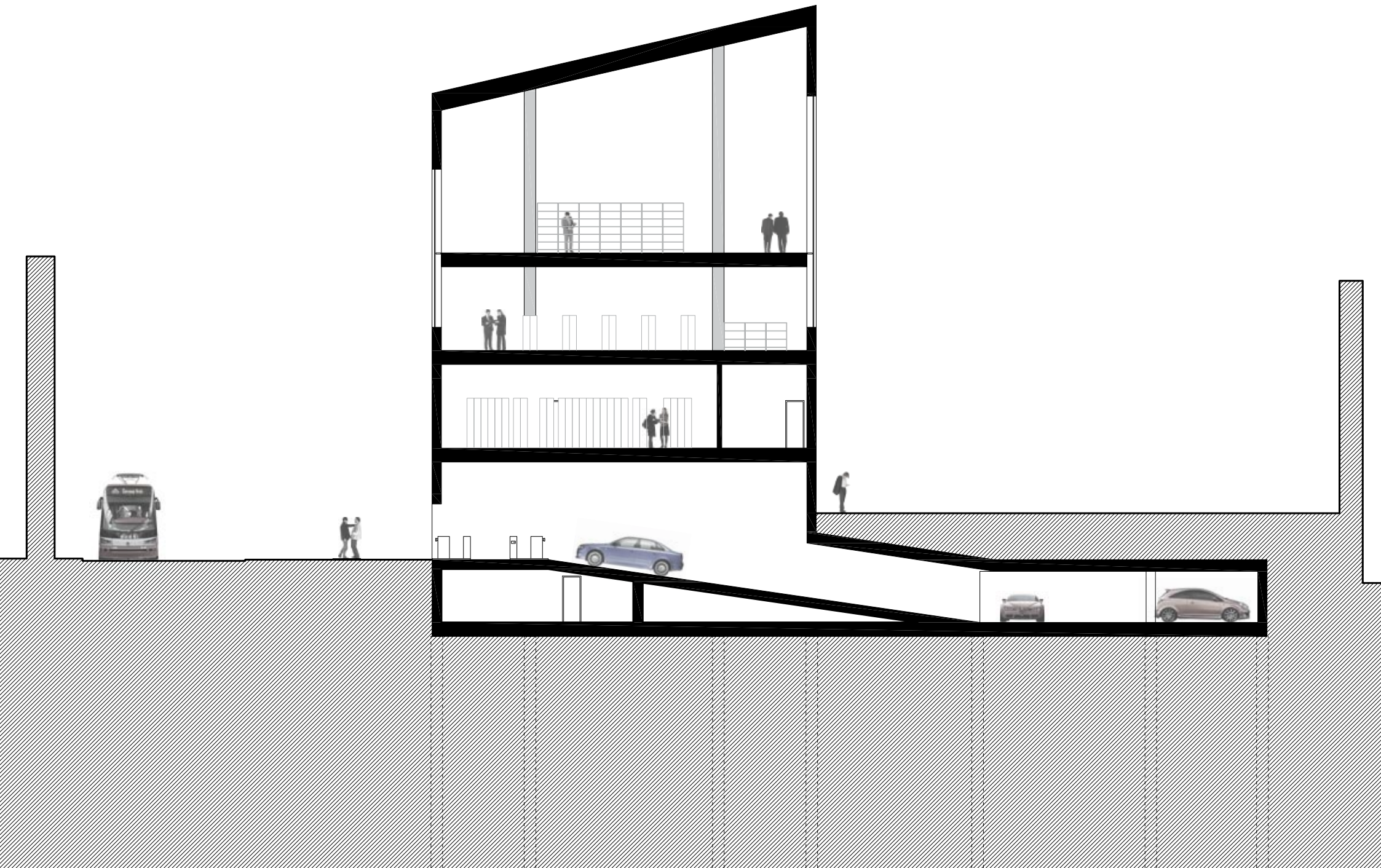
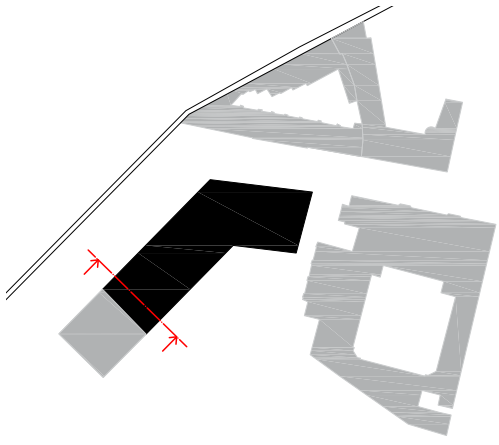

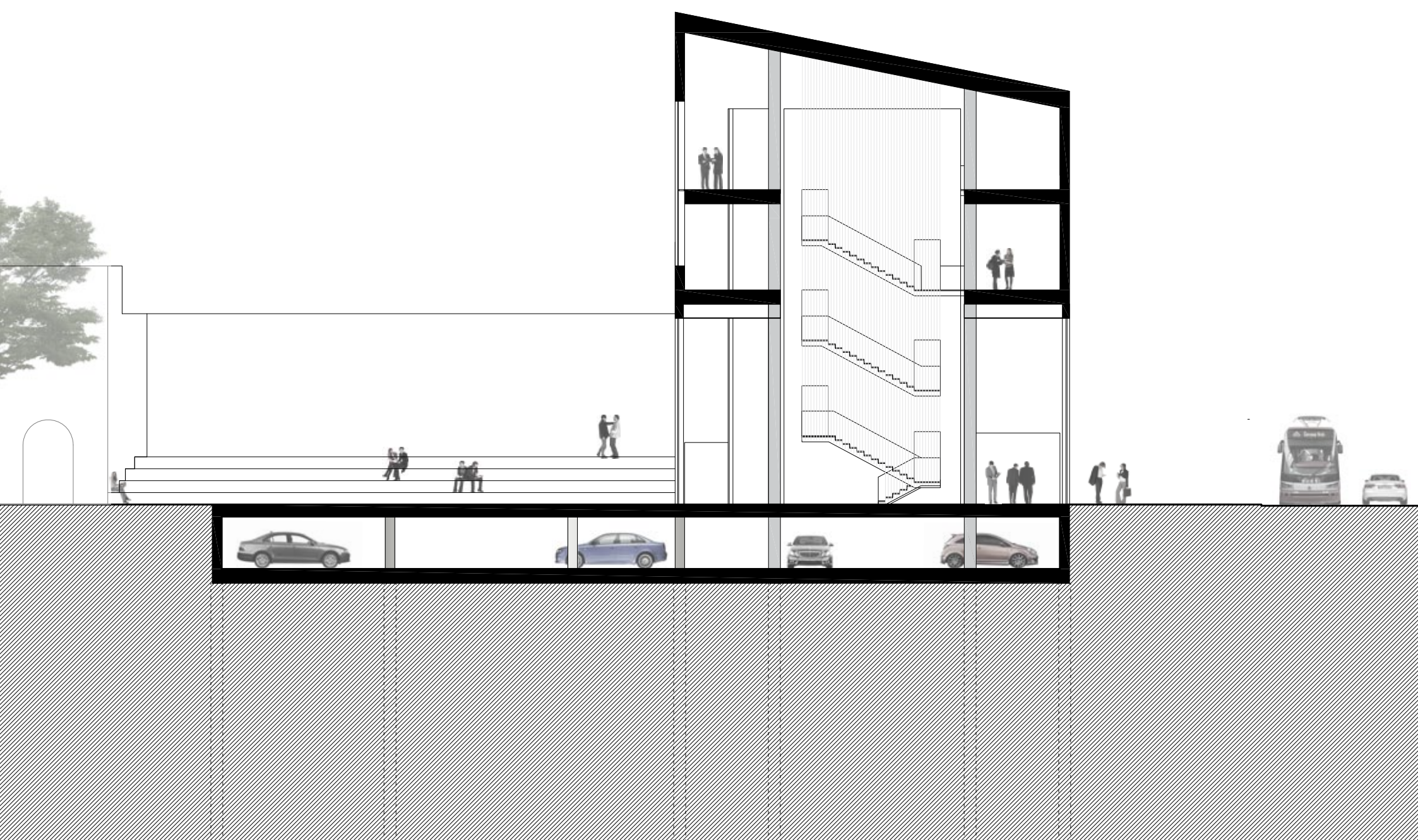
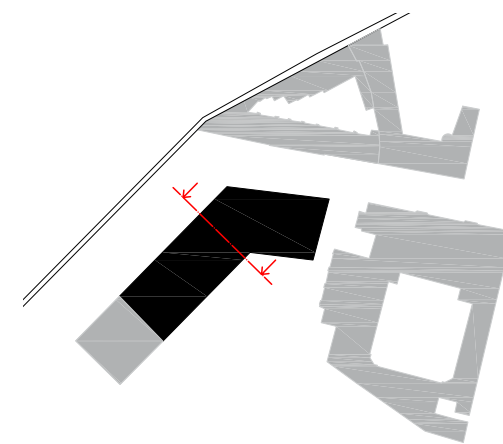
M 1:200

ŘEZ A-A'

M 1:200

ŘEZ B-B'

M 1:200

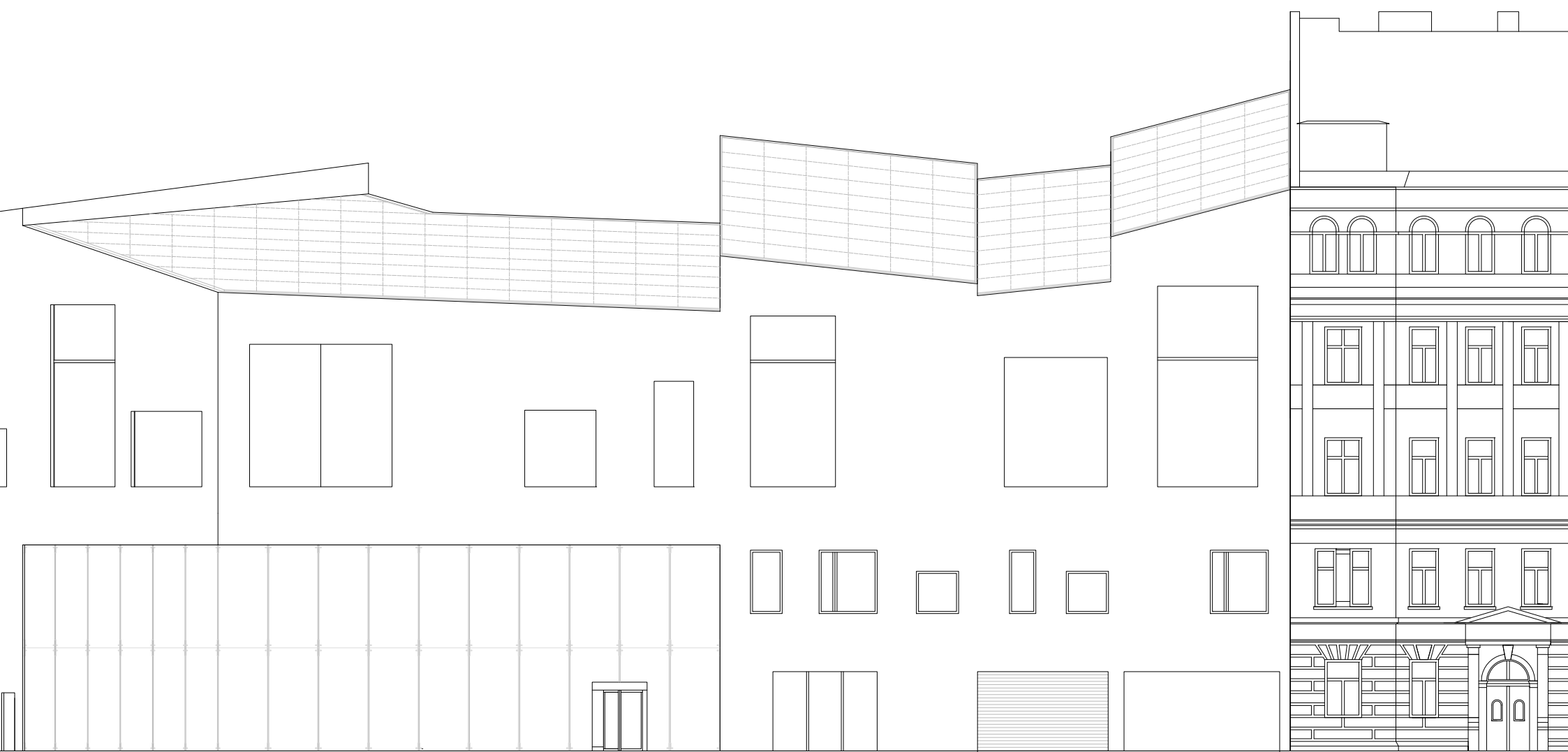
ŘEZ C-C'

ZÁKRES 03_směr od Malostranského náměstí

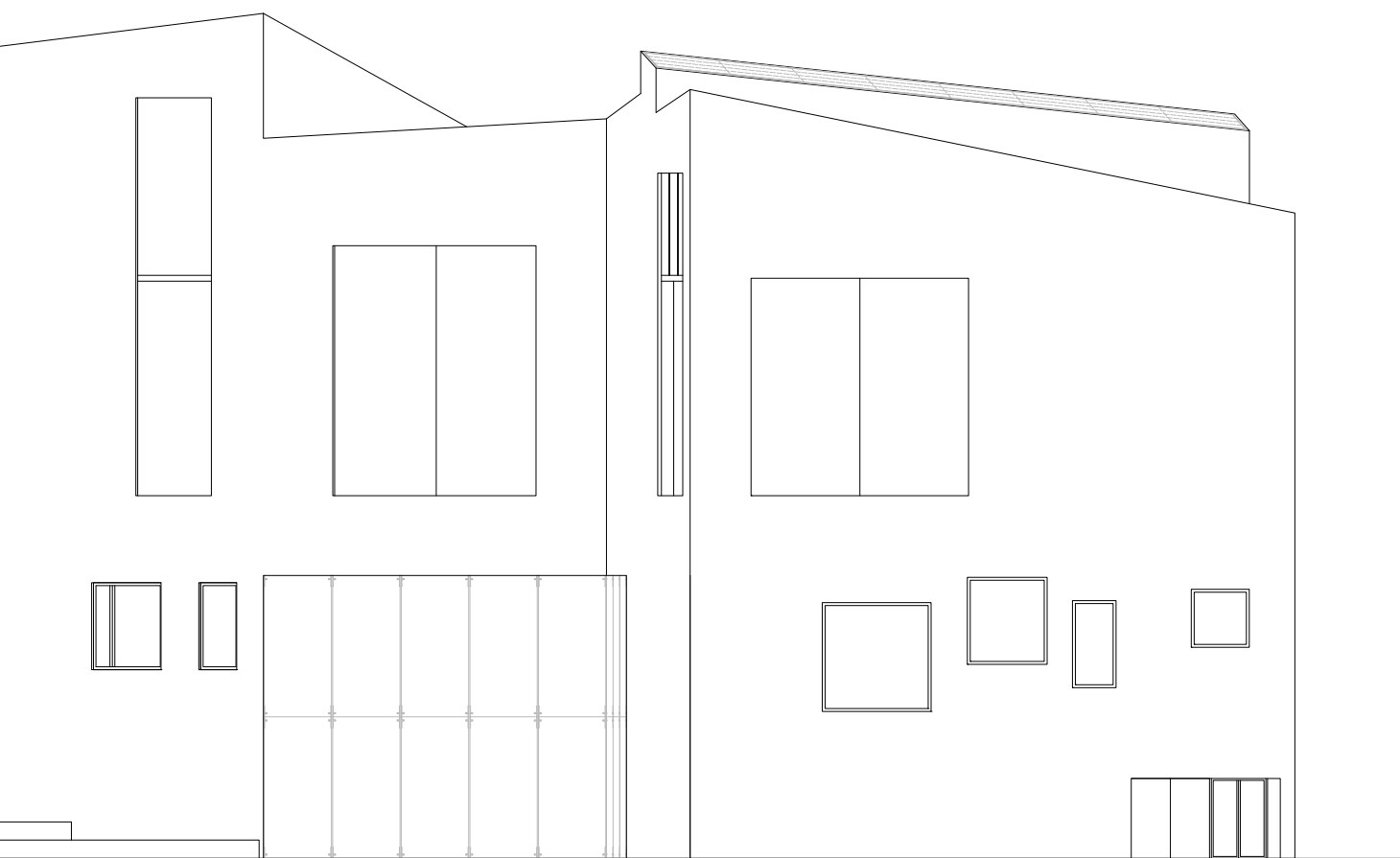

M 1:200

POHLED SEVERO ZÁPADNÍ

M 1:200

POHLED VÝCHODNÍ

M 1:200

POHLED SEVERNÍ

M 1:200

POHLED JIHO VÝCHODNÍ

M 1:200
POHLED JIŽNÍ

VIZUALIZACE 03_od Thurn-Taxisova paláce

Typografie na fasádě: autor Tânia Ferreira, 2007

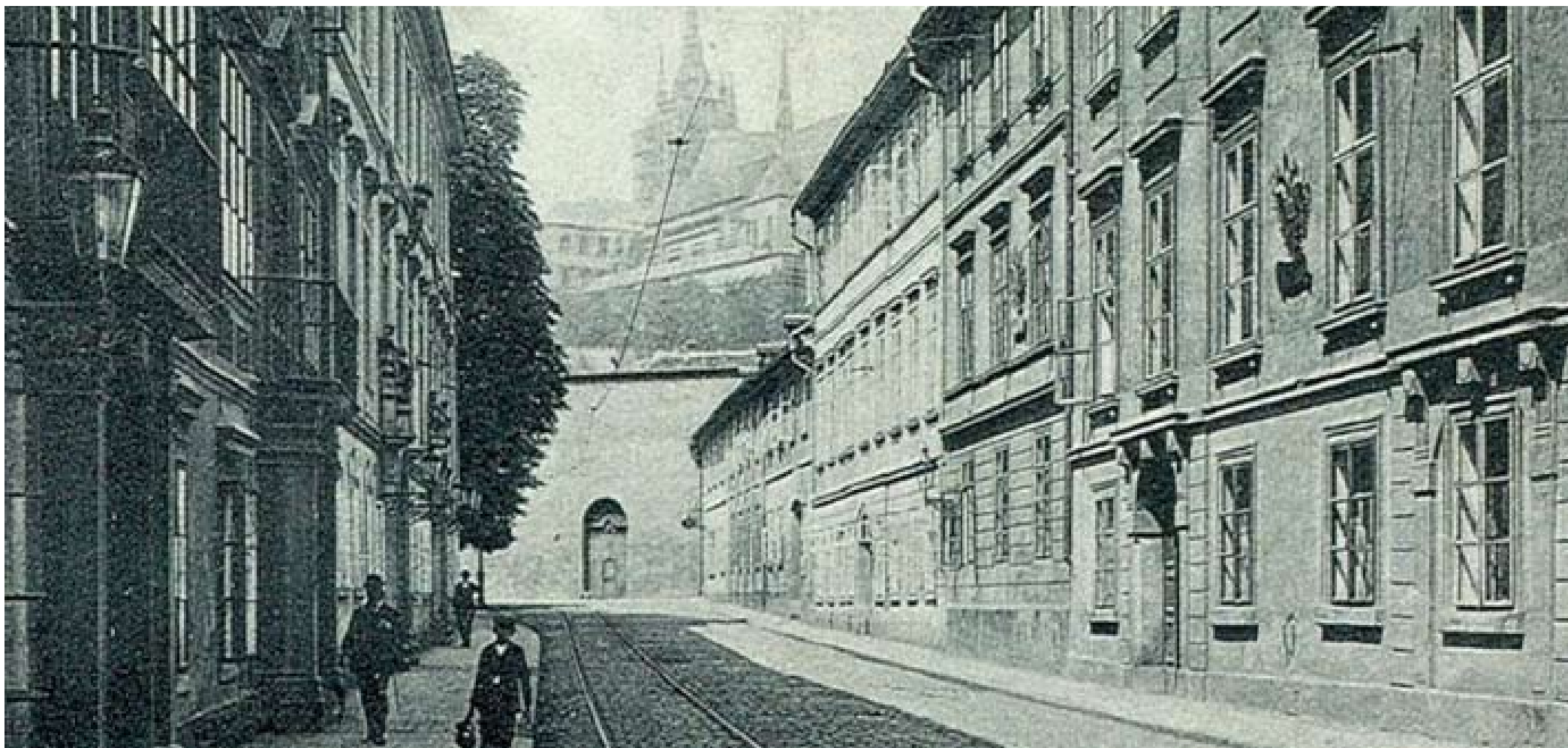
VIZUALIZACE 04_čítárna

ANALÝZA

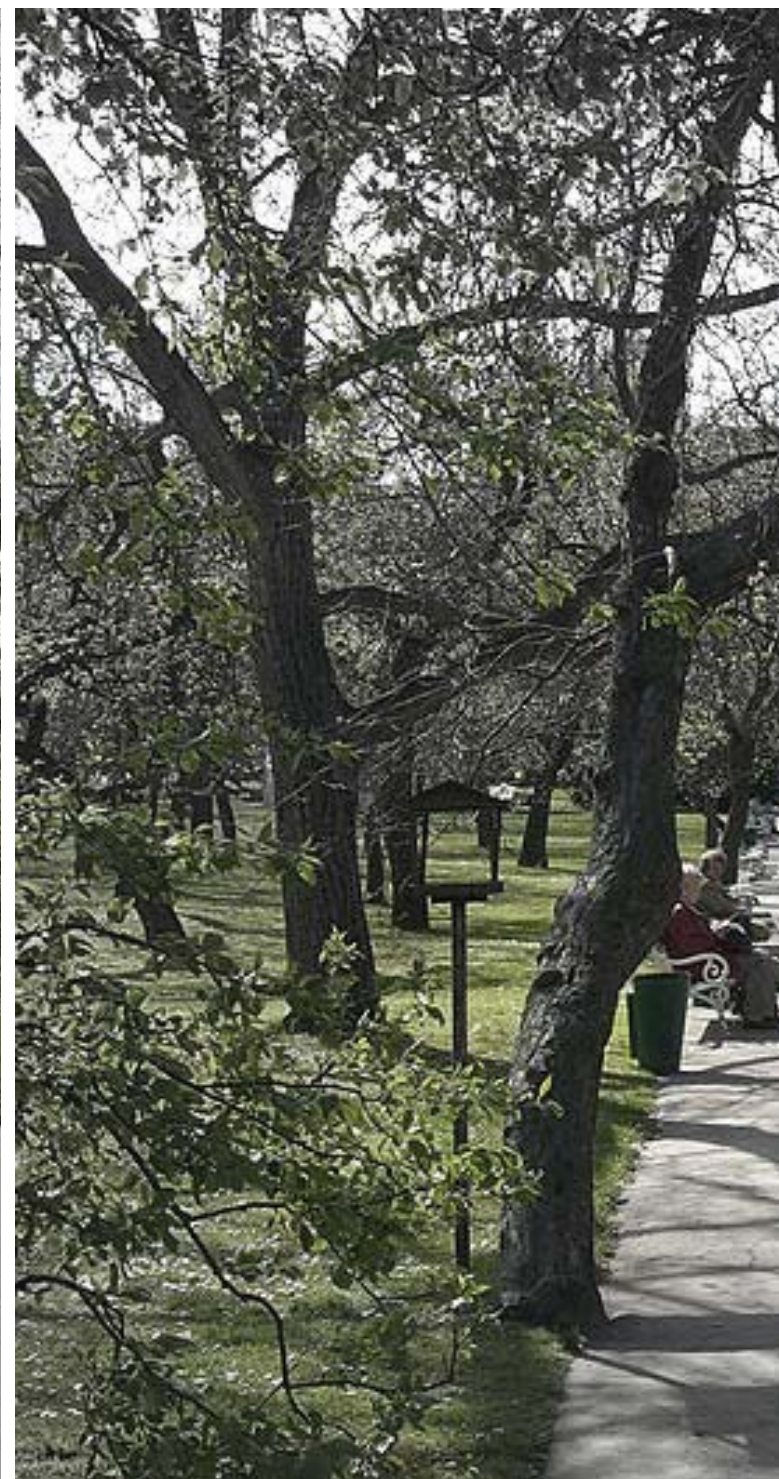
vlevo světlotisk r. 1900 ², vpravo nahoře světlotisk r 1908 ³, vpravo dole současný stav

Letenská ulice spojuje Malostranské náměstí s Klárovem. Měří cca 350 m. Území Letenské ulice je na základě archeologických poznatků považováno za nejstarší zástavbu na levém břehu vltavy. V roce 1995 zde byly objeveny pozůstatky kamenných domů pocházejících již z desátého století. Od 14. Století byla ulice nazývána Písecká. To proto, že území dnešního Klárova se nazývalo Na Pískách nebo též Na Písku. To podle naplavenin Vltavy a potoku Brusnice. Jmenoval se také Ke Svatému Petrovi jdoucí. To podle kostelíka, který stával na blízkém ostrůvku, jenž se v důsledku záplav spojil s břehem vltavy. V 18. Století se také část ulice od Malostranského náměstí ke sv. Tomášovi nazývala Radniční nebo též Radnická a to podle Malostranské radnice. Část ulice od sv. Tomáše ke Klárovu se pak jmenoval podle vázy na sena Senovážná. Také se, pro odlišení od staré zástavby, nazývala Nová ulice. Letenská ulice, u křižovatky s Josefskou ulicí, prochází Oetingským palácem (čp. 34), který zde byl postaven již v 17. Století. Původní průchod pro pěší byl v letech 1927 a 1948 upraven tak, aby zde mohly projíždět tramvaje a automobily. Dříve v tomto místě byla brána – fortna a proto se Letenská ulice také říkalo Fortnová. Označení Letenská bylo oficiálně zavedeno v roce 1868 z podnětu českého básníka Karla Jaromíra Erbena. V současnosti je známá jako dopravně frekventovaná ulice, jako sídlo Ministerstva financí ČR a jako ulice lemující Valdštejnskou zahradu oddělenou vysokou zdí.¹

1) <http://www.atlasceska.cz/praha/letenska>
 2) obr. vlevo: světlotok K. Bellmann 1910, EPOQUE 1900, spol. s r.o. 2012
 3) obr. nahoře: světlotok F. J. Jedlička 1908, EPOQUE 1900, spol. s r.o. 2012

LETENSKÁ ULICE

Vojanovy sady

Pozemek se nachází mezi Valdštejnskou zahradou a Vojanovými sady a tím přímo vybízí ke spojení. Již územní plán hlavního města Prahy s tímto propojením počítá, ale když byl tento záměr zveřejněn v lednovém čísle Pražanu z roku 2006, postavili se proti němu místní obyvatelé, kteří se báli narušení klidu. Spojením by vznikla stezka vedoucí od Pražského hradu přes Ledeburskou zahradu do Vojanových sadů.

1) autor Chmee2, 2007, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vojanovy_sady.jpg
2) autor Chmee2, 2007, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vojanovy_sady2.jpg
3) autor baba1, rajce.net

MEZI ZAHRADAMI

Valdštejnská zahrada

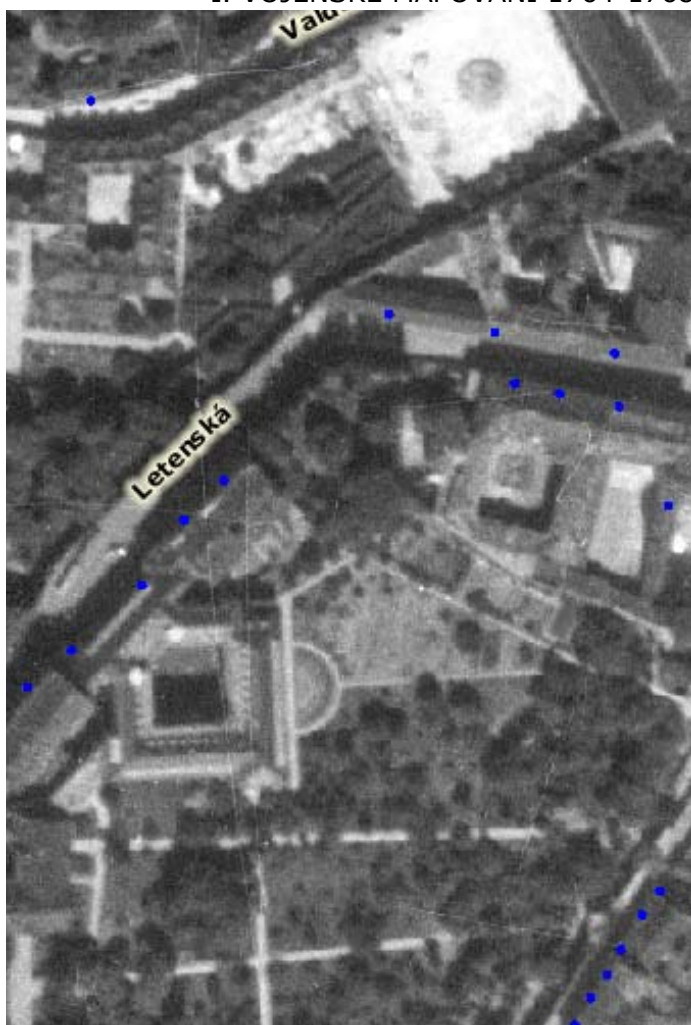

I. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ 1764-1768

II. VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ 1836-1852

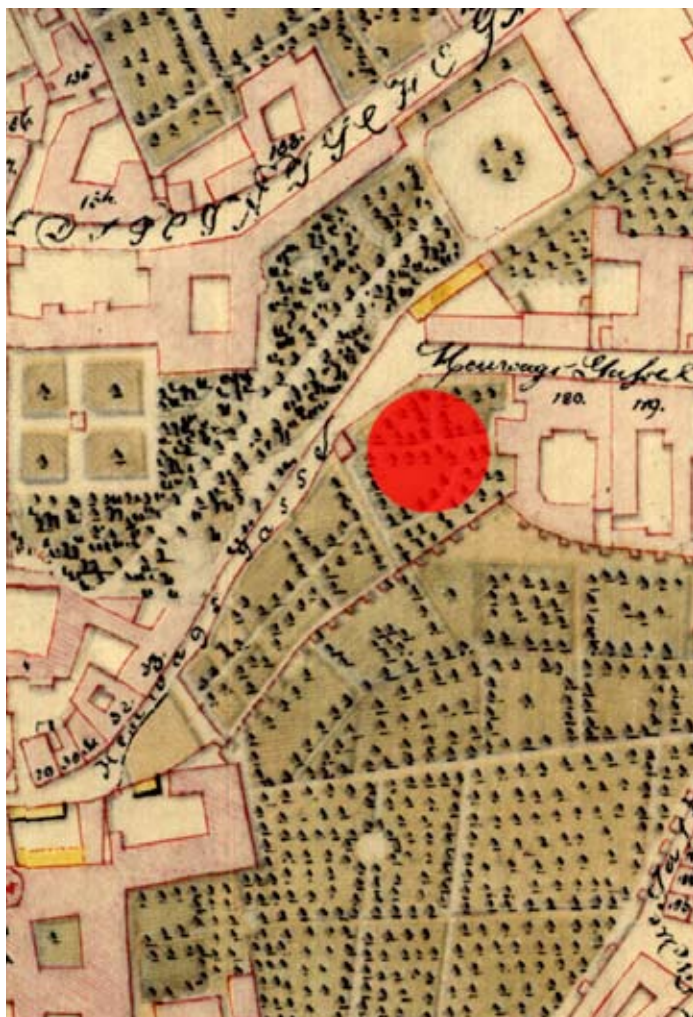
LETECKÁ FOTOGRAFIE 1953

LETECKÁ FOTOGRAFIE 1975

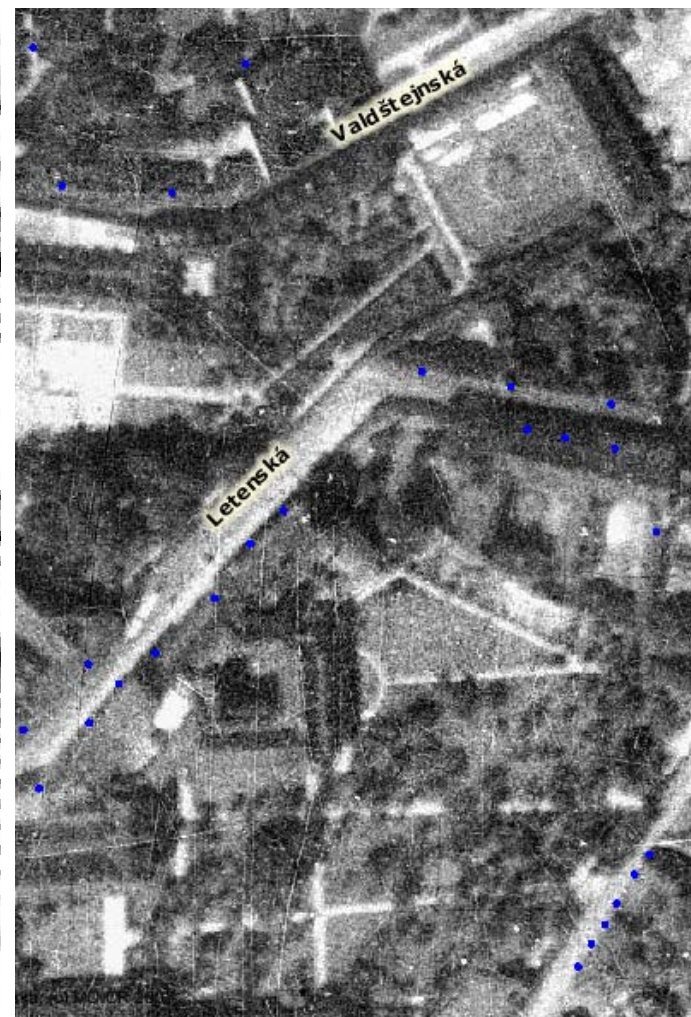
ORTOFOTO 2000

JUTTNERUV PLAN PRAHY 1811-1815

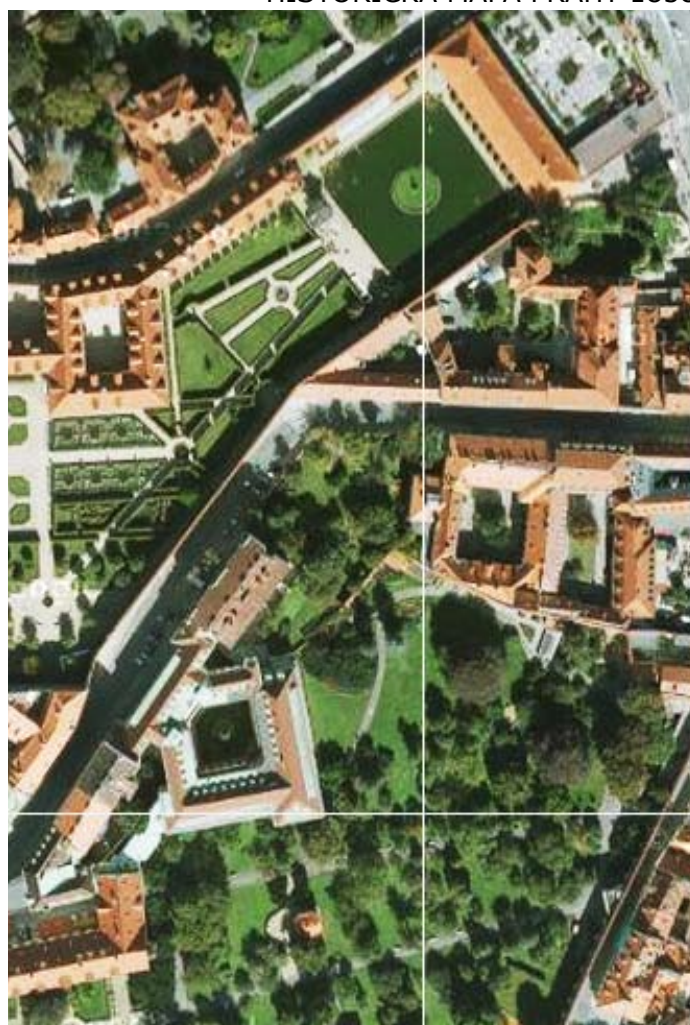
HISTORICKÁ MAPA PRAHY 1858

LETECKÁ FOTOGRAFIE 1938

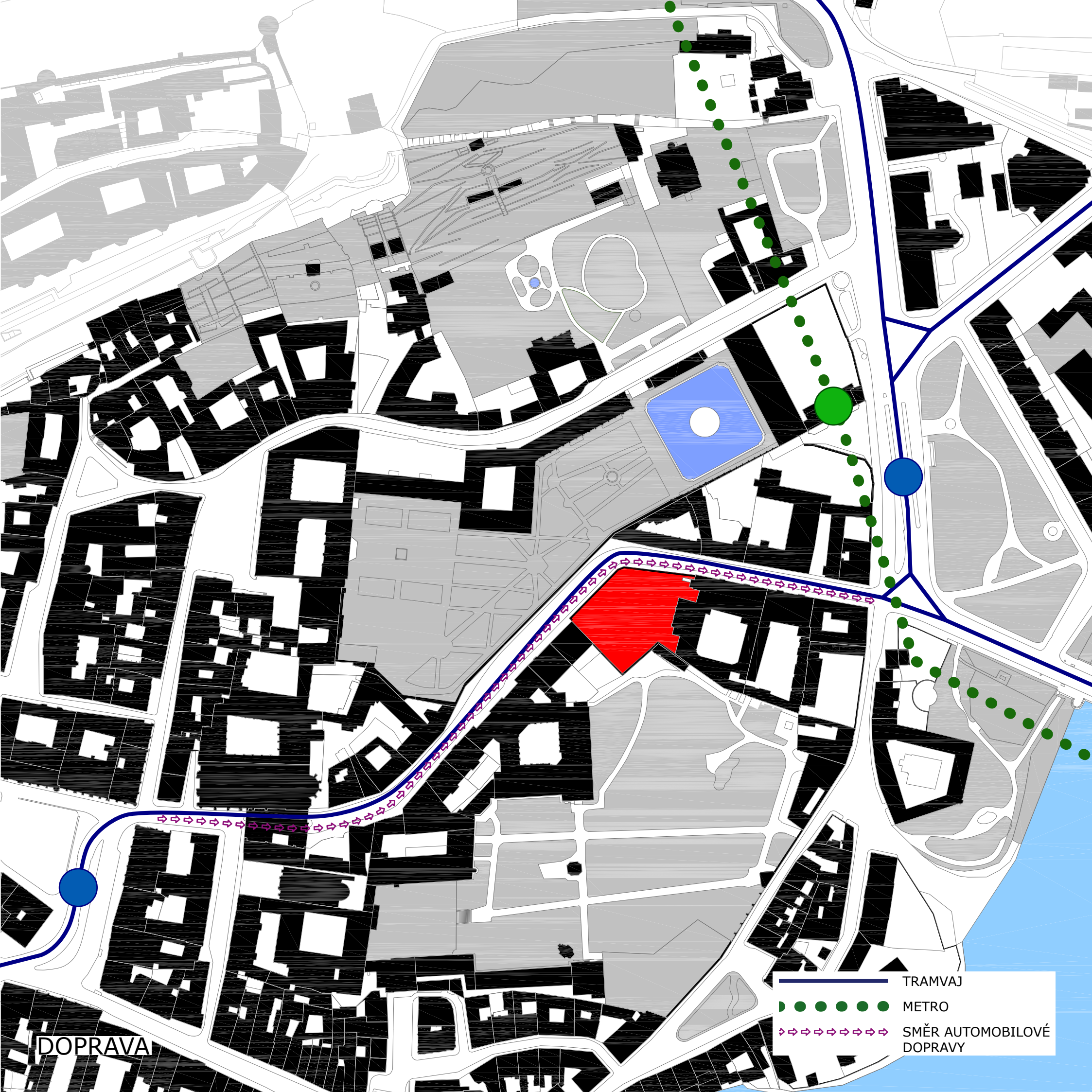
ORTOFOTO 2003

ORTOFOTO MAPA SOUČASNÝ STAV

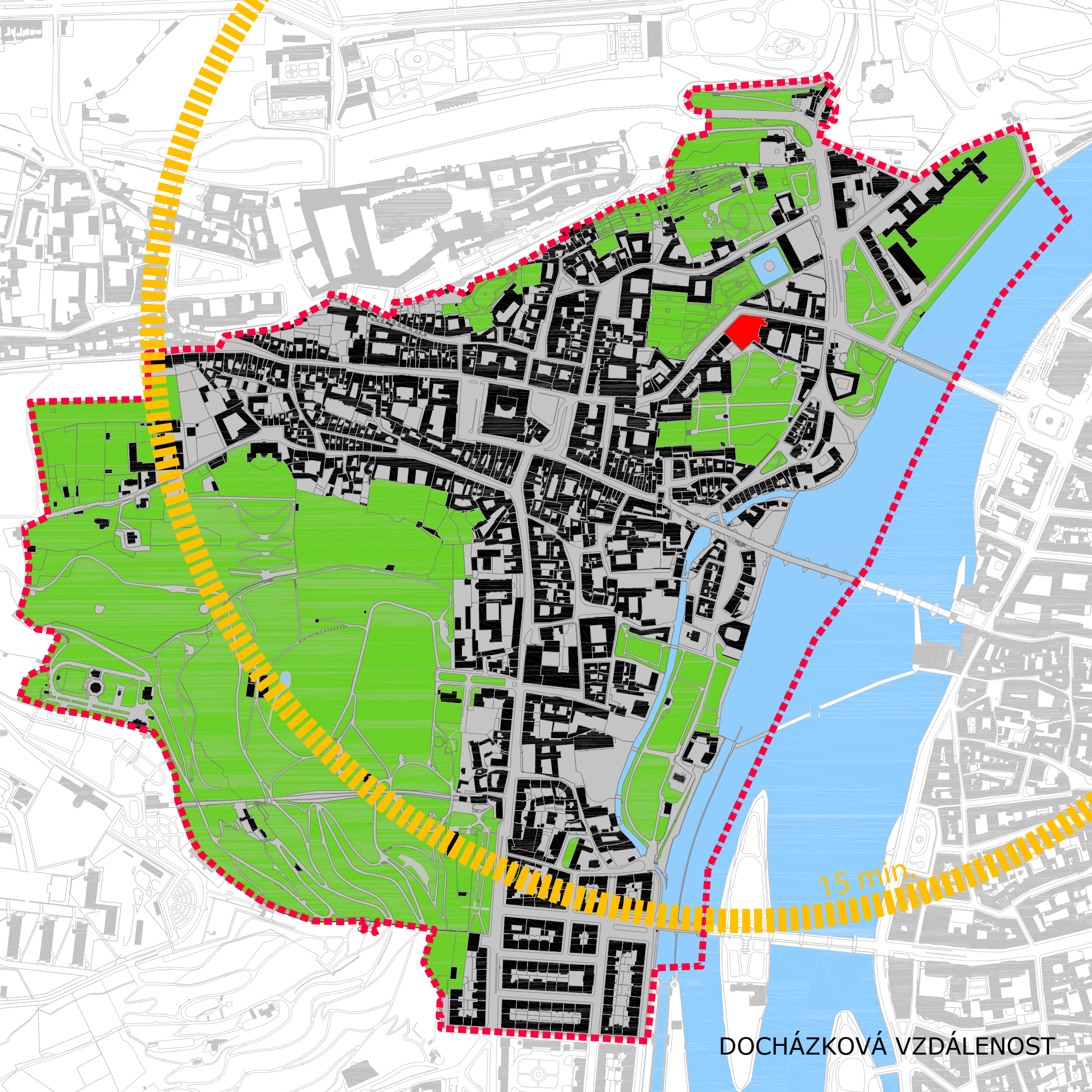
Daný pozemek patrně neměl žádnou stavební historii. Nejdříve byl součástí Vojanových sadů , které sahaly až k Letenské ulici. Na počátku 20. století byla část okolních parcel zastavěna podle projektu architekta Františka Roitha. Výstavba se ale zastavila na hraně pozemku a v dnešní době je využíván pouze jako zahrada školky sídlící v sousedním paláci. (diplomní projekt Barbora Mikitová)

HISTORIE POZEMKU

DOPRAVA

- TRAMVAJ
- METRO
- SMĚR AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY

15 min.

DOCHÁZKOVÁ VZDÁLENOST

DIPLOMOVÝ SEMINÁŘ

Knihovny by dnes měly usnadňovat různorodé způsoby získávání informací a zároveň povzbuzovat jejich **tvůrčí využití**. Tyto funkce nebyly chápány jako klíčové v dobách, kdy knihovny plnily primárně úložnou funkci. Jestliže jsou však **informace** všudypřítomné, výzva se přesouvá k jejich využívání a šíření. Přes veškerou důležitost počítačů bychom neměli zapomínat na **společenskou úlohu knihoven při formování identity, komunity a národnosti**. Nárůst počtu národních knihoven je výrazem kulturní role knihovny ve světě, kterému čím dál více dominují globální hodnoty.²

**NOSITELKA KULTURY, UKAZATEL
VZDĚLANOSTI NÁRODA**

Koncept „univerzity na rohu ulice“ v roce 2000 označil britský ministr pro kulturu, média a sport **veřejné knihovny** za „univerzity na rohu ulice“ (citováno v Glancey, 2000). Pravdivost tohoto odvážného tvrzení závisí nejen na připojení 4 160 britských veřejných knihoven k internetu, ale rovněž na jejich propojení se školami, univerzitami, nebo dokonce s domácnostmi. Skutečnost, zda bude knihovna schopná konkurovat videopůjčovnám a provozovnám rychlého občerstvení, závisí na jejich schopnosti **VYtvářet atraktivní a podnětné prostředí**. Důležitá je také nabídka materiálů ke čtení a studiu, které umí zároveň pobavit. Pokud mají být lidé ve 21. století aktivními čtenáři a badateli, musejí knihovny hledat inspiraci u úspěšných podniků, jakými jsou například McDonalds, Starbucks nebo Virgin.²

1) Knihovny a studijní centra, Brian Edwards, předmluva
2) Knihovny a studijní centra, Brian Edwards, str. 132.

SPOLEČENSKÁ ROLE

Stejně jako mají svůj vlastní charakteristický architektonický jazyk muzea, galerie a sportovní stadiony, mají je i knihovny. Toto charakteristické pojetí napomáhá vymezení knihovny jako místa, které není jenom sledem jednotlivých prostorů v provozním slova smyslu. Projektantům a vedoucím pracovníkům knihoven je svěřen úkol tuto charakteristickou kvalitu vytvářet nebo ji udržovat. Prostředí knihovny, které má v podstatě být prostředím inspirace a obnovy duševních sil, je závislé na přítomnosti čtyř faktorů, a to:

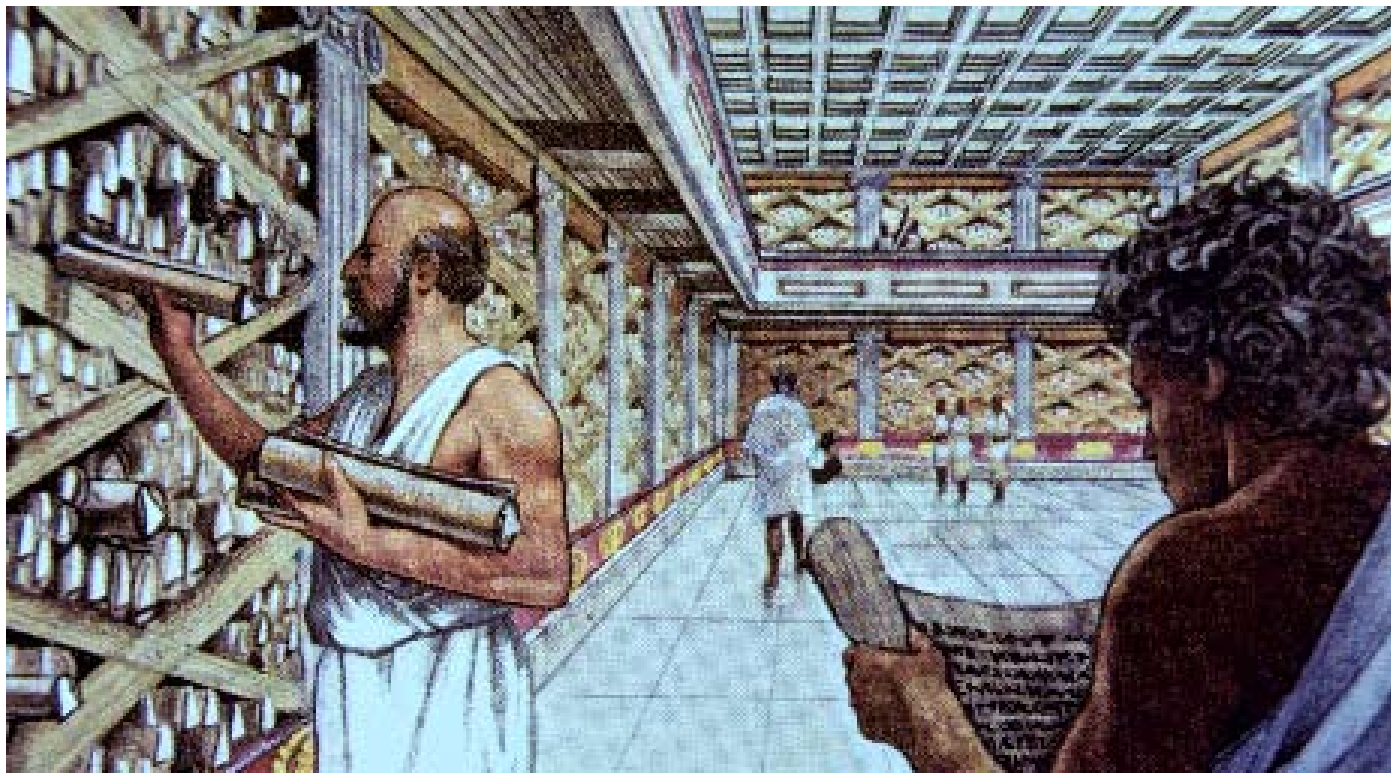
- na pocitu „jinakosti“, odlišnosti od běžných prostředí
- na **zážitku** vstupování do rozsáhlých architektonických **objemů** a jejich obývání a objevování
- na **souvislém** vjemu, který je zajímavý a poutavý
- na **pocitu slučitelnosti**, kdy prostory navzájem podporují své funkce.⁴

1,2) Národní knihovna Kazachstánu, Astana, návrh BIG architects

3) Trinity college library, Dublin

4) Knihovny a studijní centra, Brian Edwards, 2002, str. 135.

HISTORIE , FORMA A EVOLUCE KNIHOVEN

Alexandrijská knihovna (<http://masch.blog.cz/0806/alexandrijska-knihovna>)

Když v 1. století vyhořela část Alexandrijské knihovny a poté postupně zanikla díky nájezdům barbarských kmenů, velká část psaného vědění lidstva byla ztracena.

V klášterech byly knihy ukládány do zamčených skříní nebo sklepů, a pocit jejich přítomnosti tak byl z prostoru eliminován. (Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002)

Vše začalo už v Mezopotámii a Egyptě, když shromažďující svitky a knihy byla samozřejmě studiu vypůjčených materiálů, či v dnešní se začaly ukládat tabulky, svitky a papíry v Ptolemajova knihovna v Alexandrii, která byla době elektronických médií. Až s příchodem palácích a soukromých domech. V Egyptě na počátku prvního století zničena. Ale stále se klášterních knihoven kolem roku 1200 n. l. už v r. 2800 př. n. l. vznikly Domy svitku. jednalo spíše o skladiště knih s mnoha nahodile lidstvo opět nashromáždilo na jednom místě Královské paláce měly vlastní fondy a archivy, rozmístěnými prostory ke studiu. Budova písemné záznamy shrnující vědomosti dané jako například chrám bohyně Eset na ostrově knihovny musí nabízet jak knihy samotné, doby. (Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002) Philae. Nejznámější starověkou stavbou tak dobře dispozičně uspořádaný prostor ke

PRVNÍ „KNIHOVNY“ 3000 PŘ. N. L. - 1200 N. L.

Knihovna Malatestiana v Caseně 1450 (obr. <http://www.culturadeuropa.it>)

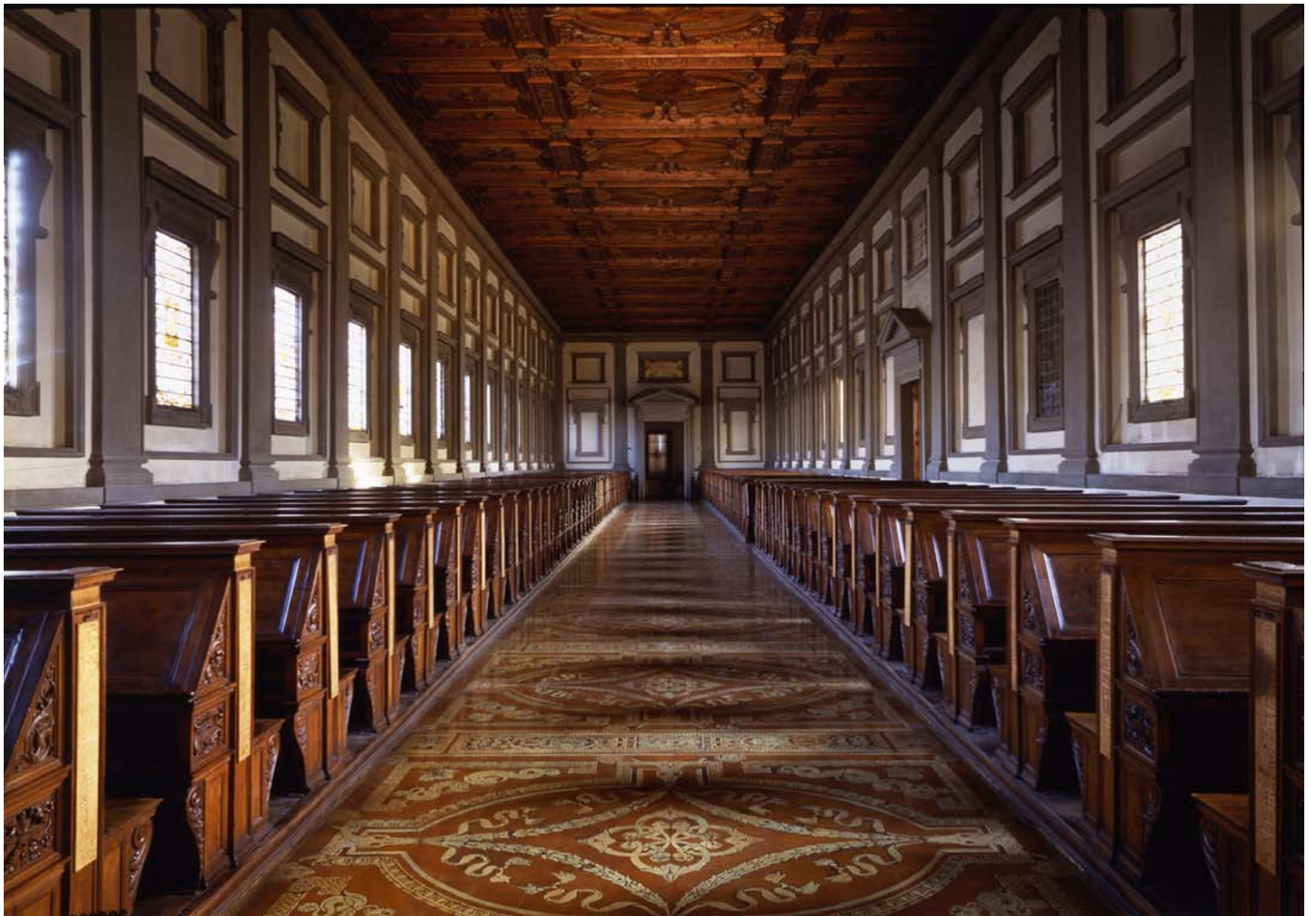
Historici se přiklánějí k názoru, že první skutečné knihovny začaly vznikat až s příchodem renesance, kdy se dostal do popředí člověk. Byly to zejména knihovny v Italských městech. Knihovna Malatestiana v Caseně vznikla kolem roku 1450 či Michelangelova knihovna Laurenziana ve Florencii založená v polovině 16. století se lišily od svých středověkých předchůdkyň. Nebyly skladišti knih, ale umožňovaly přístup ke knihám a pohodlné studium. Knihovna není jen „policí“ s knihami, knihovna Historici se přiklánějí k názoru, že první skutečné knihovny začaly vznikat až s příchodem renesance, kdy se dostal do popředí člověk. Byly to zejména knihovny v Italských městech. Knihovna Malatestiana v Caseně vznikla kolem roku 1450 či Michelangelova knihovna Laurenziana ve Florencii založená v polovině 16. století se lišily od svých středověkých předchůdkyň. Nebyly skladišti knih, ale umožňovaly přístup ke knihám a pohodlné studium. Knihovna není jen „policí“ s knihami, knihovna

Konstrukční systém tedy určoval základním prvkem byl sloup a výklenek. Zároveň knihovna musí splňovat veškeré požadavky pro bezpečné uložení materiálů. A tyto základní požadavky začly být splňovány až v době renesance, kdy došlo k rozvoji vědění. Knih od této doby nebyla jen součástí expozice, ale byla materiálem ke studiu. Statut knihy byl tedy změněn.

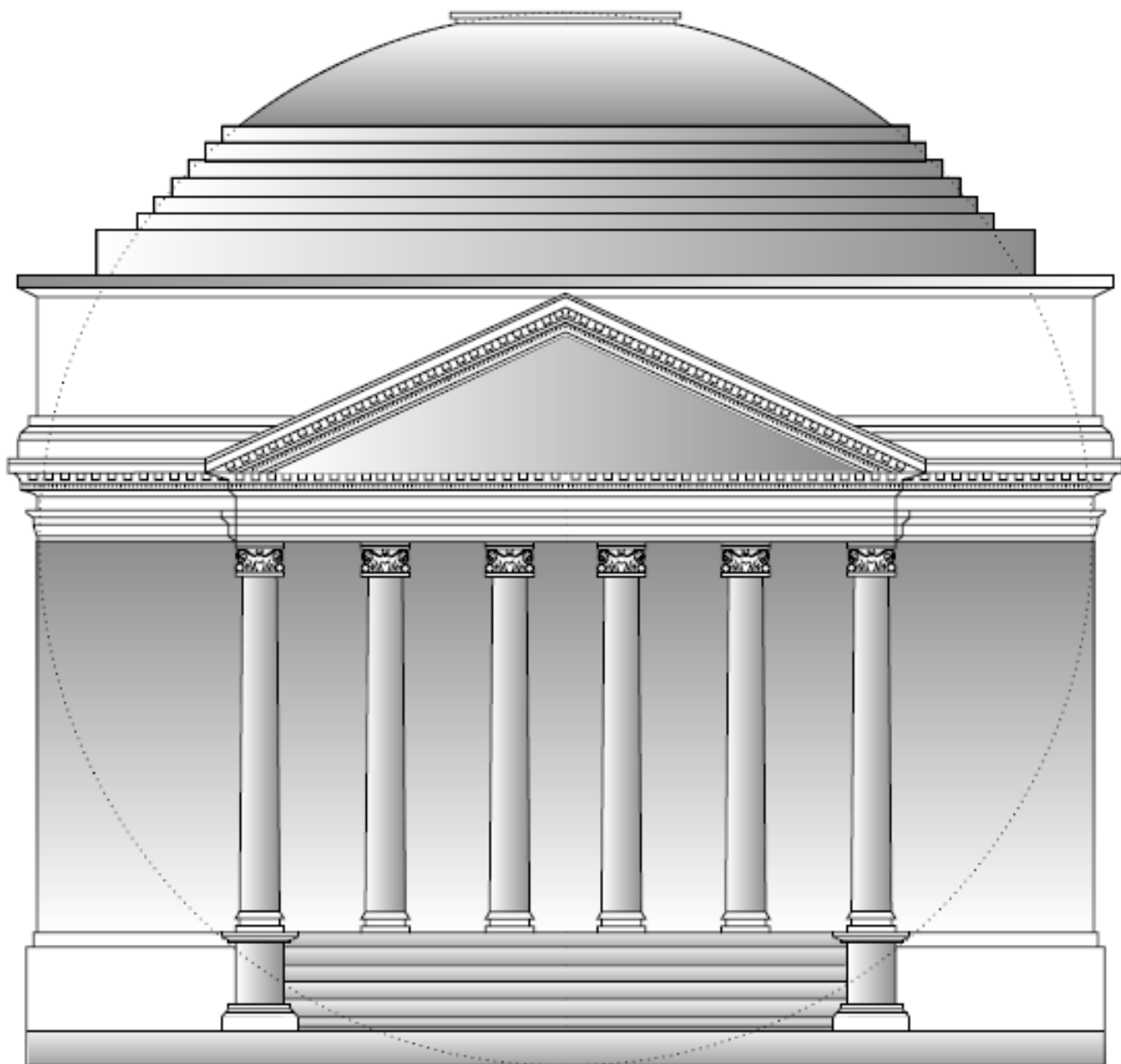
Docházelo také k vývoji prostoru. Knihovny byly součástí budov. Samotná hmota knihovny byla dlouhá, úzká, rovnoměrně osvětlená. Návštěvníci knihovny stáli nebo seděli u ní

Dále došlo k rozvoji knihtisku, který se začal masově užívat od poloviny 15. století. Tím došlo ke zlevnění knih, které byly do té doby ručně přepisované.

RENESSANCE...první knihovny

Michelangelova Knihovna Laurenziana ve Florencii 16. století (obr. <http://www.friendsofcsntm.com>)

Knihovna při Univerzitě ve Virginii, Thomass Jefferson, 1819, obr. (Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002)

V průběhu 17. století se postupně budova knihovny začala osamostatňovat. Už nebyla součástí paláců či univerzit, ale stal se plnohodnotnou budovou. Už nebyla životní a filozofickou úroveň města či dokonce celého národa.

A tím začla vznikat nová architektura a typologie knihovny. Jednou z prvních byla například knihovna Radcliffe Camera v Oxfordu navržená Jamesem Gibbsem z roku 1740.

Její forma se stává jakousi oslavou vědění. Forma se stala symbolem významné budovy

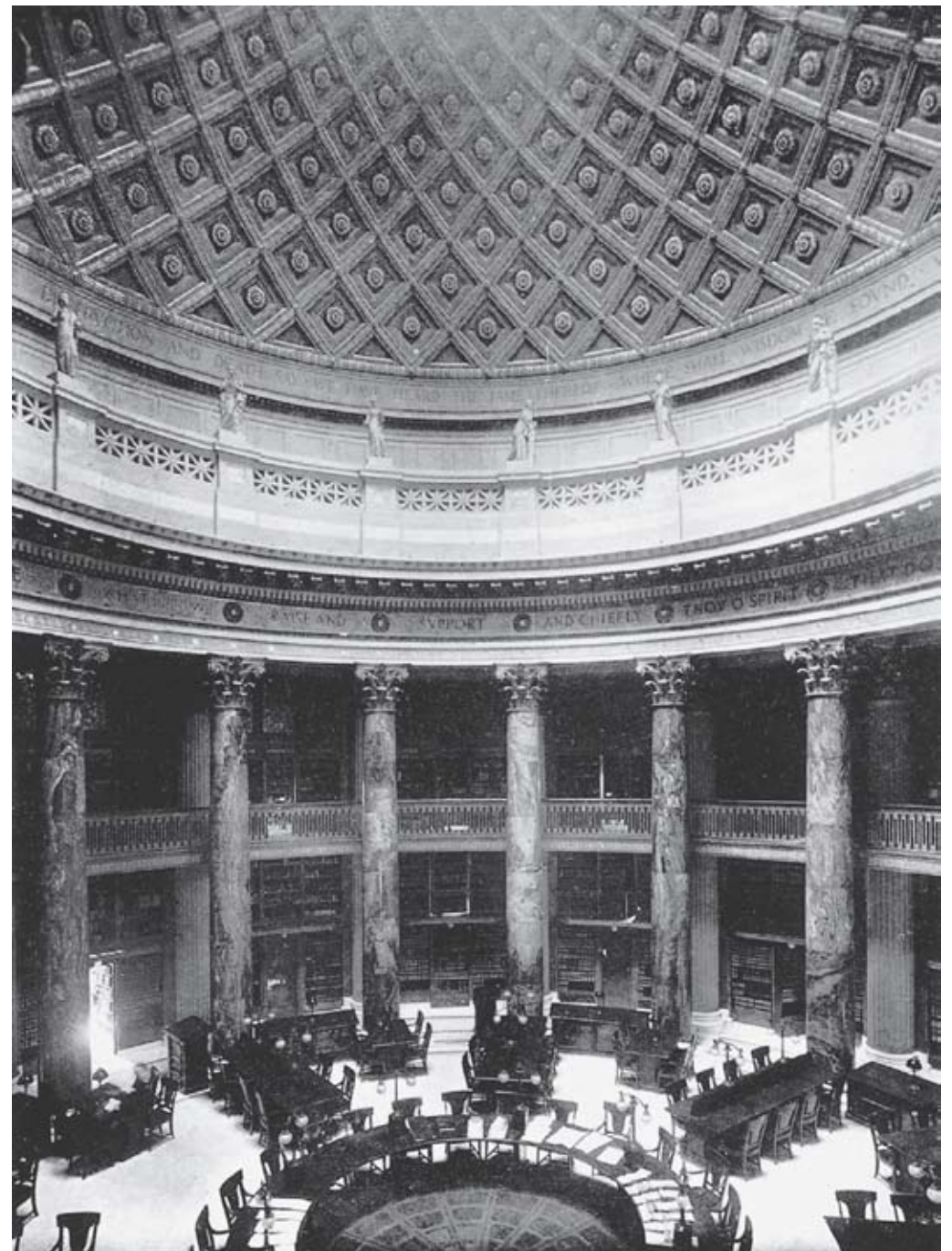
Byl vytvořen archetyp knihovny s centrální čítárnou. Hmota samotné knihovny vycházela z jednoduchého kvádrů završeného kopulí. Zároveň půdorys byl spjat s řezem. Čítárna byla po okrajích lemována výklenky a regály s knihami a uprostřed v prostoru pod kopulí byly rozmístěny stoly s židlemi. K hmotě čítárny

se postupem času začaly přistavovat oborové knihovny.

17. - 18. století, postupné oddělení knihovny jako samostatné budovy

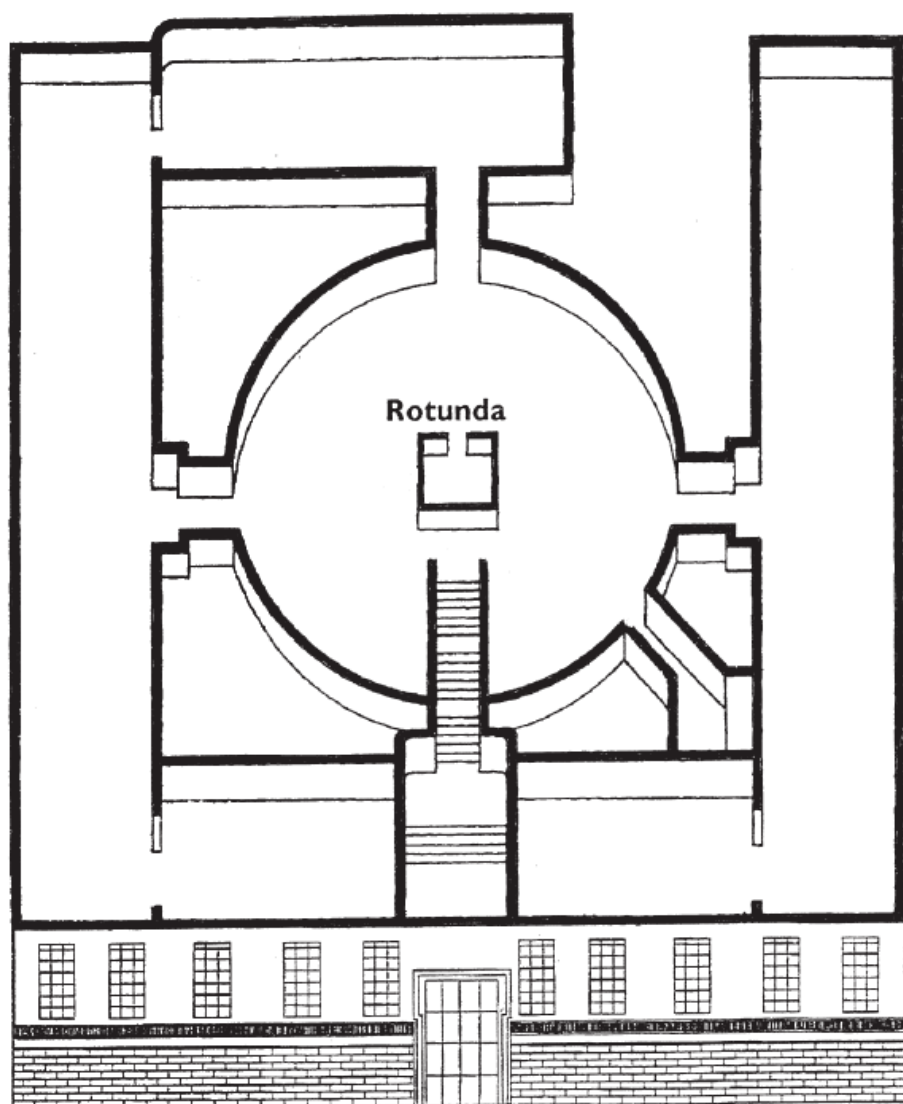

Francouzská národní knihovna (obr. <http://acidadebranca.tumblr.com/post/10710031941/blaaargh-salle-des-periodiques-bibliotheique>).

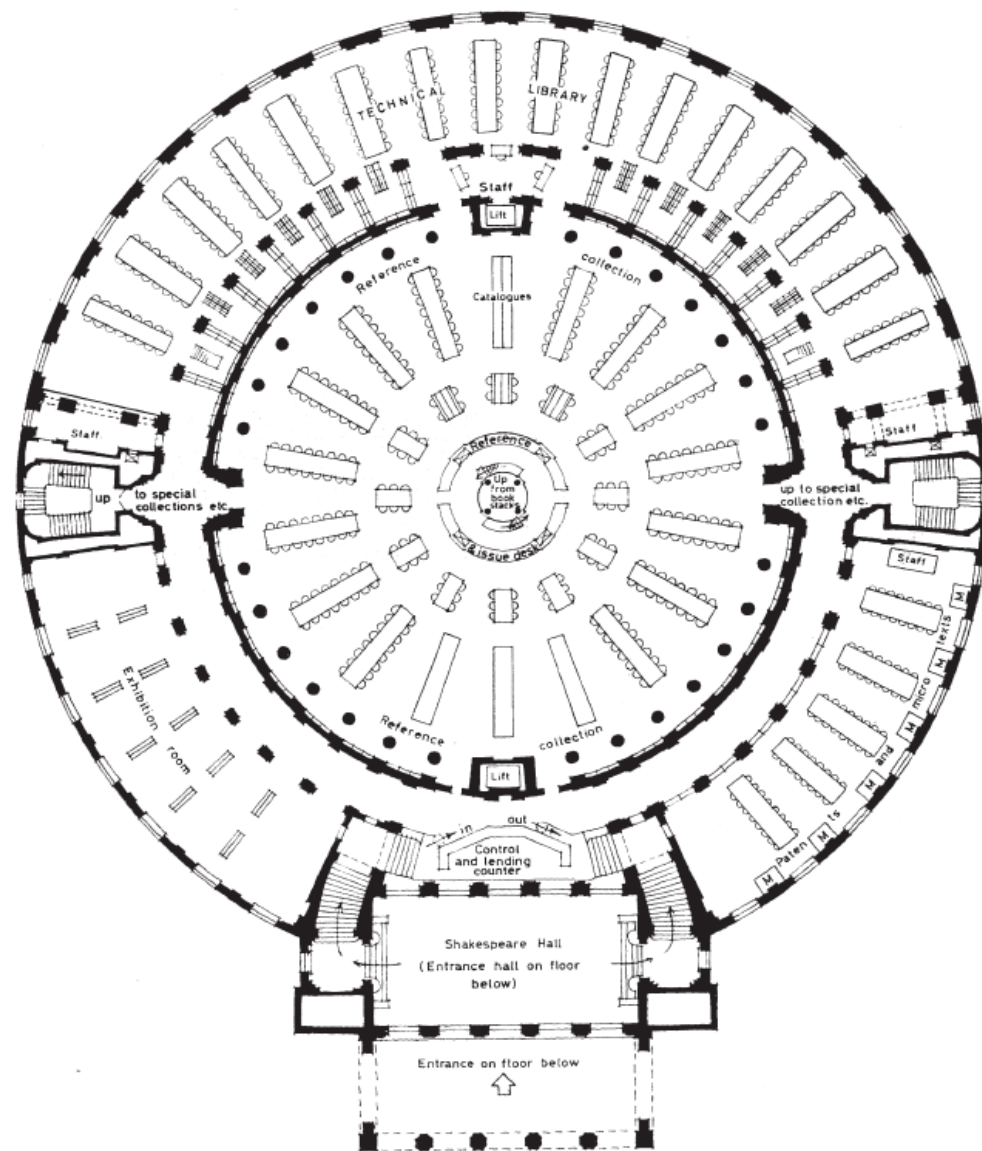

Čítárna Newyorské univerzity, 1895 (obr. Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002)

18. století - rozkvět knihoven jako specifického typu

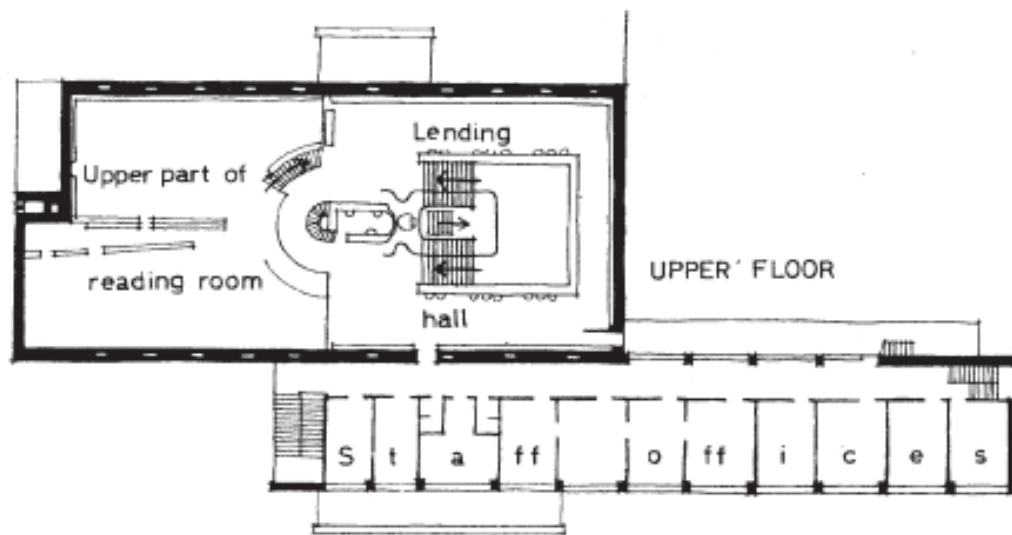

Půdorys Veřejné knihovny ve Stockholmu navržené Gunnarem Asplundem, 1928 (obr. Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002)

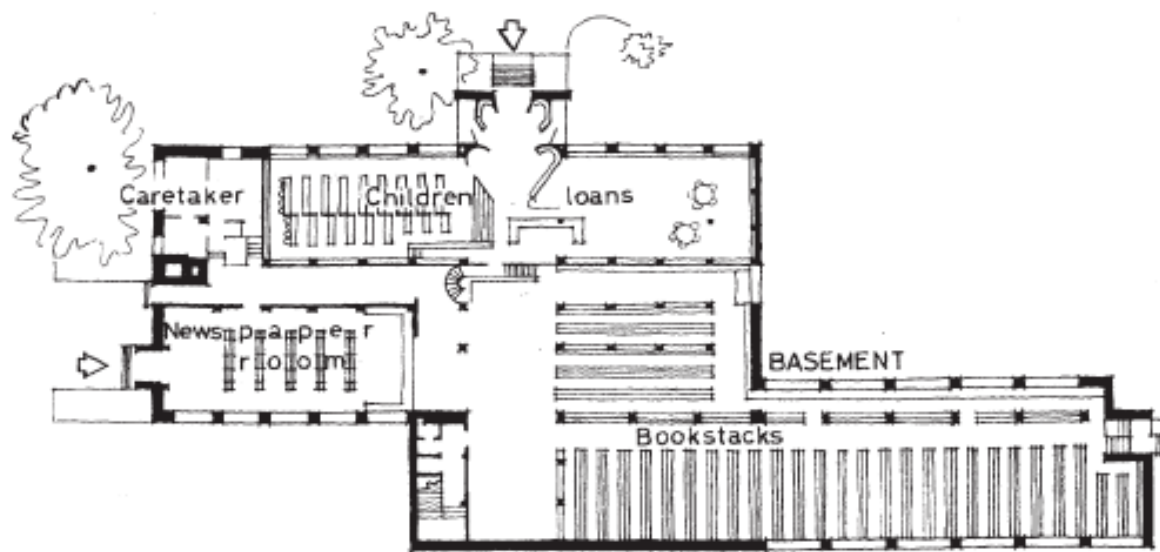
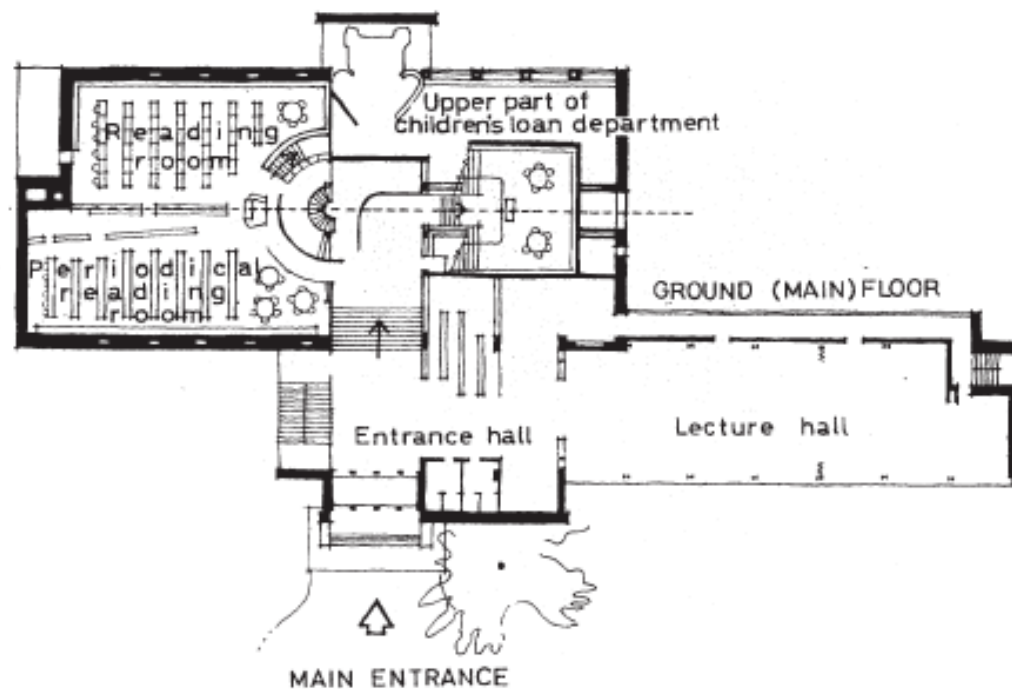

Ústřední veřejná knihovna v Manchesteru (Vincent Harris, 1935) (Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002)

PLÁN ÚSTŘEDNÍ KRUHOVÉ ČITÁRNY SE ROZVÍJEL A ZDOKONALOVAL AŽ DO POČÁTKU 20. STOLETÍ.

Knihovna ve Viipury (Alvar Aalto, 1933)
 (obr. <http://elplanetaviajero.blogspot.com/2009/02/la-biblioteca-de-viipuri>)

Ve třicátých letech dvacátého toletí se začla upřednostňovat funkce. Z budov knihoven se vytratil symbolismus vědění. Propojení půdorysu a řezu bylo odmítnuto. Knihovny začly využívat nové stavební technologie umožňující flexibilitu a plynulost prostoru.

Funkcionalismus vytvářel rovnocenný prostor v celé knihovně, nerozlišoval mezi chodbou a čítárnou a dával přednost jednoduché dispozici před hierarchizací prostoru. Knihovna tedy nevytváří žádný velkolepý prostor.

ZÁSADNÍ ZMĚNA PŘIŠLA AŽ S PŘÍCHODEM FUNKCIONALISMU

Univerzitní knihovna Sheffieldské univerzity z 20. století (arch. studio Gollins, Melvin, Ward and Partners) (obr. Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002)

S PŘÍCHODEM NOVÝCH TECHNOLOGIÍ SE KNIHOVNY VYDALY NOVÝM SMĚREM

Knihovna Nottinghamské univerzity (obr. Libraries and Learning Resource Centre, Brian Edwards, 2002)

Díky novým technologiím se začal používat otevřený půdorys. Skeletový systém výstavby uvolnil fasádu budovy a dal vzniknout pásovým oknům. Zvětšily se rozpony prostor. Regály s knihami mohli být rozmístěny kdekoli.

Během 20. století se prostor čítárny rozvolnil. Mnohem víc se zpřístupnily knihy ve volném výběru a sklady byly potlačeny do pozadí. Knihovna se stala otevřenou institucí se společným prostorem jak pro regály, tak

pro studium a bádání. Na konci 20. století došlo i ke zpochybnění samotných knih. Byly vysloveny myšlenky, že knihy nejsou potřeba, a budou nahrazeny elektronickými medii. Ale opak se stal pravdou, dnes se tiskne více knih než kdykoli před tím.

Knihovna se dnes snaží vytvořit příjemné prostředí pro studium a stává se spíše studijním centrem, kde se prolíná vědění jak ze všech oborů, tak ze všech druhů médií.

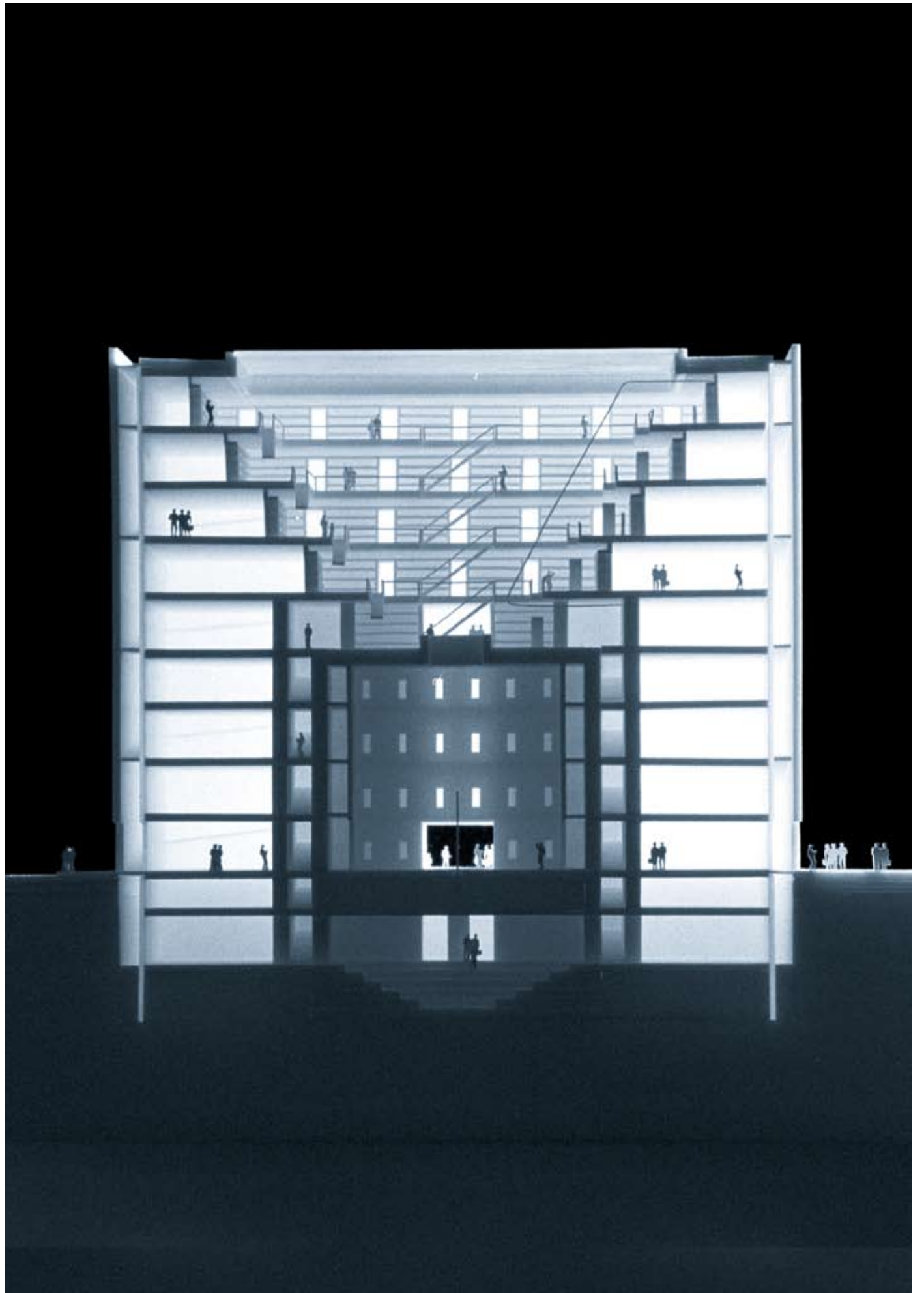
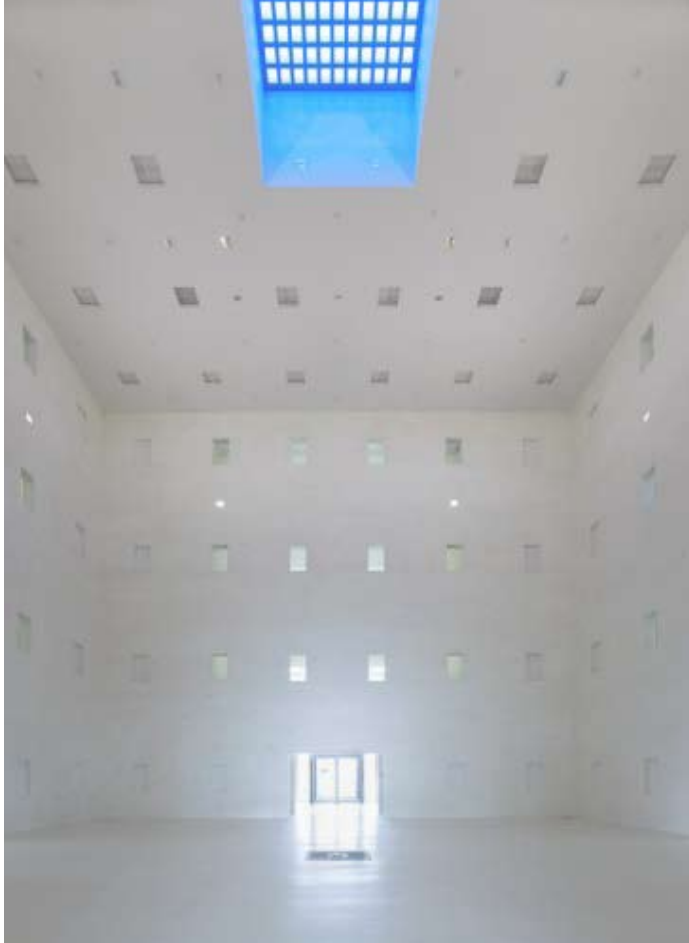
DNES...

KNIHOVNA TURKU, JKMM ARCHITECTS

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA UTRECHT, NIZOZEMSKO, WIELARETS ARCHITECTS

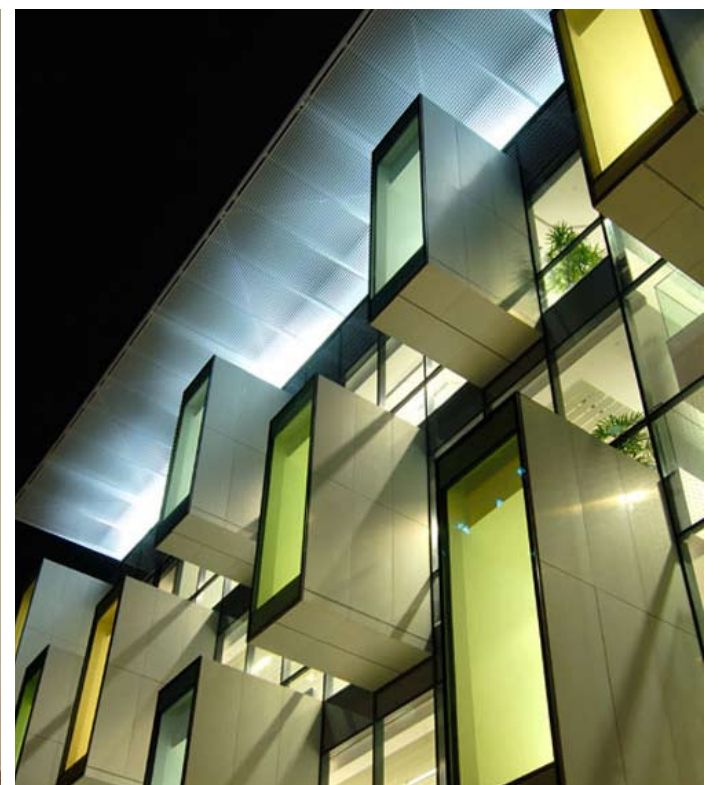
MĚSTSKÁ KNIHOVNA STUTTART, 2011, YI ARCHITECTS

MĚSTSKÁ KNIHOVNA PECKHAM, LONDON, ALSOP ARCHITECTS

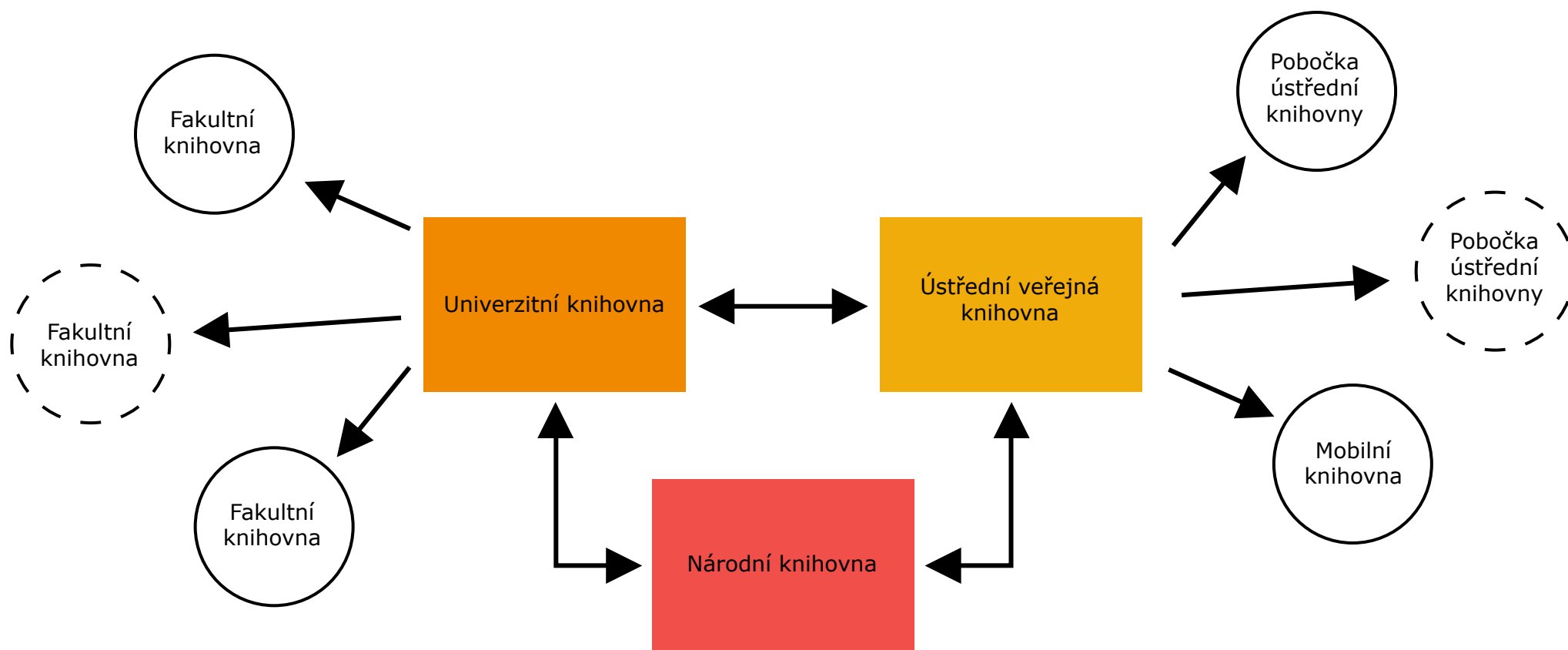

VEŘEJNÁ KNIHOVNA NEW YOURK, 1100 ARCHITECTS

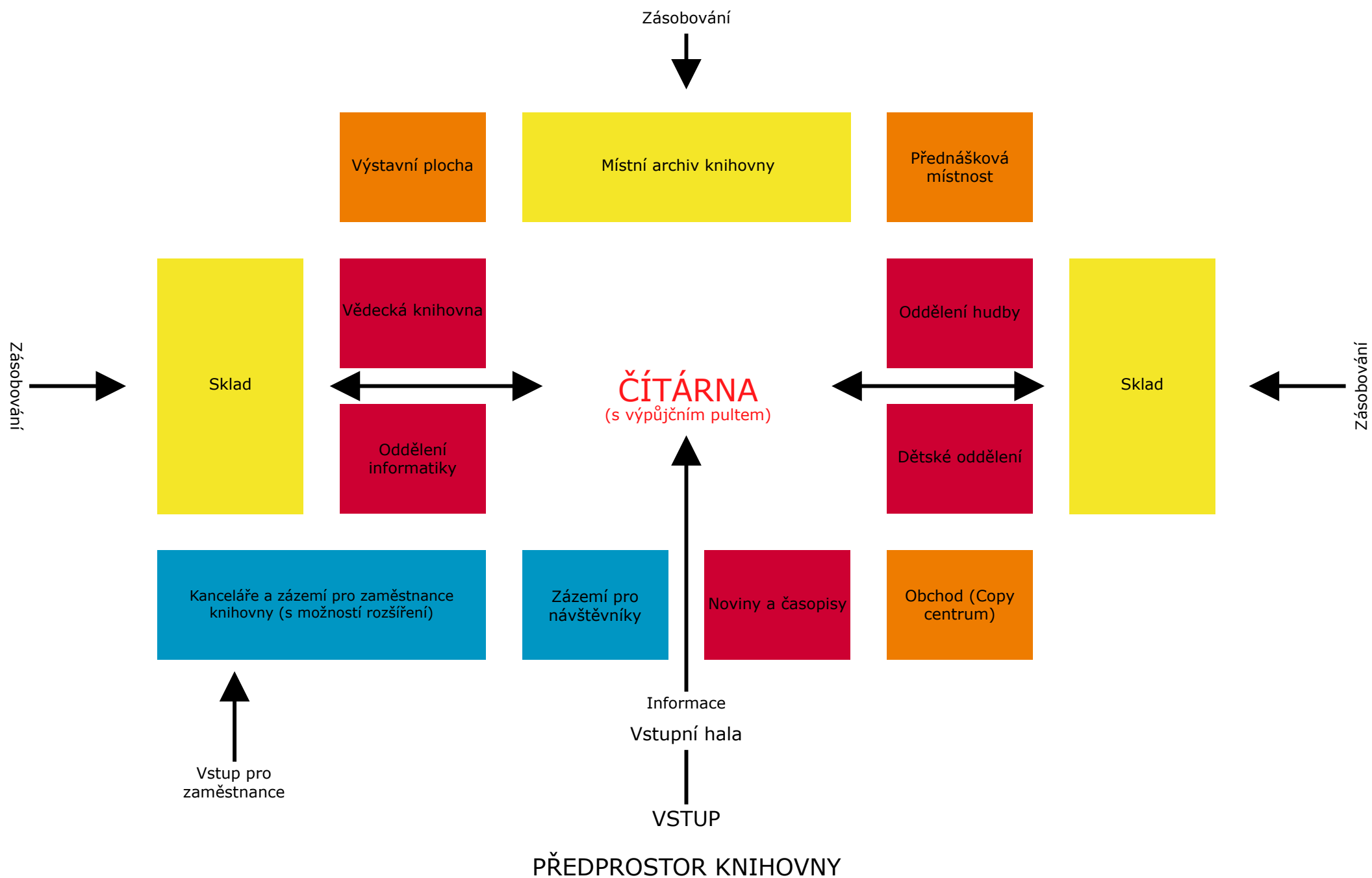

BISHAN VEŘEJNÁ KNIHOVNA, SINGAPUR, LOOK ARCHITECTS

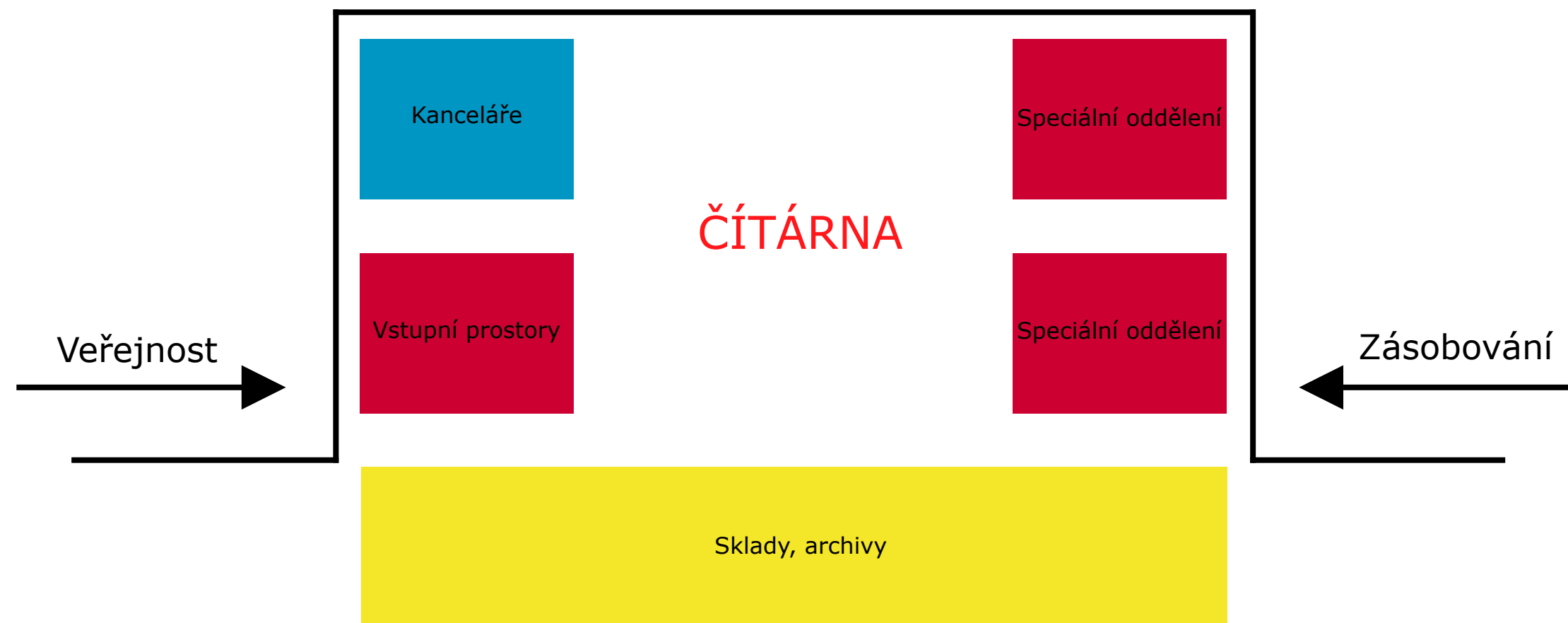
FUNKČNÍ SCHEMA

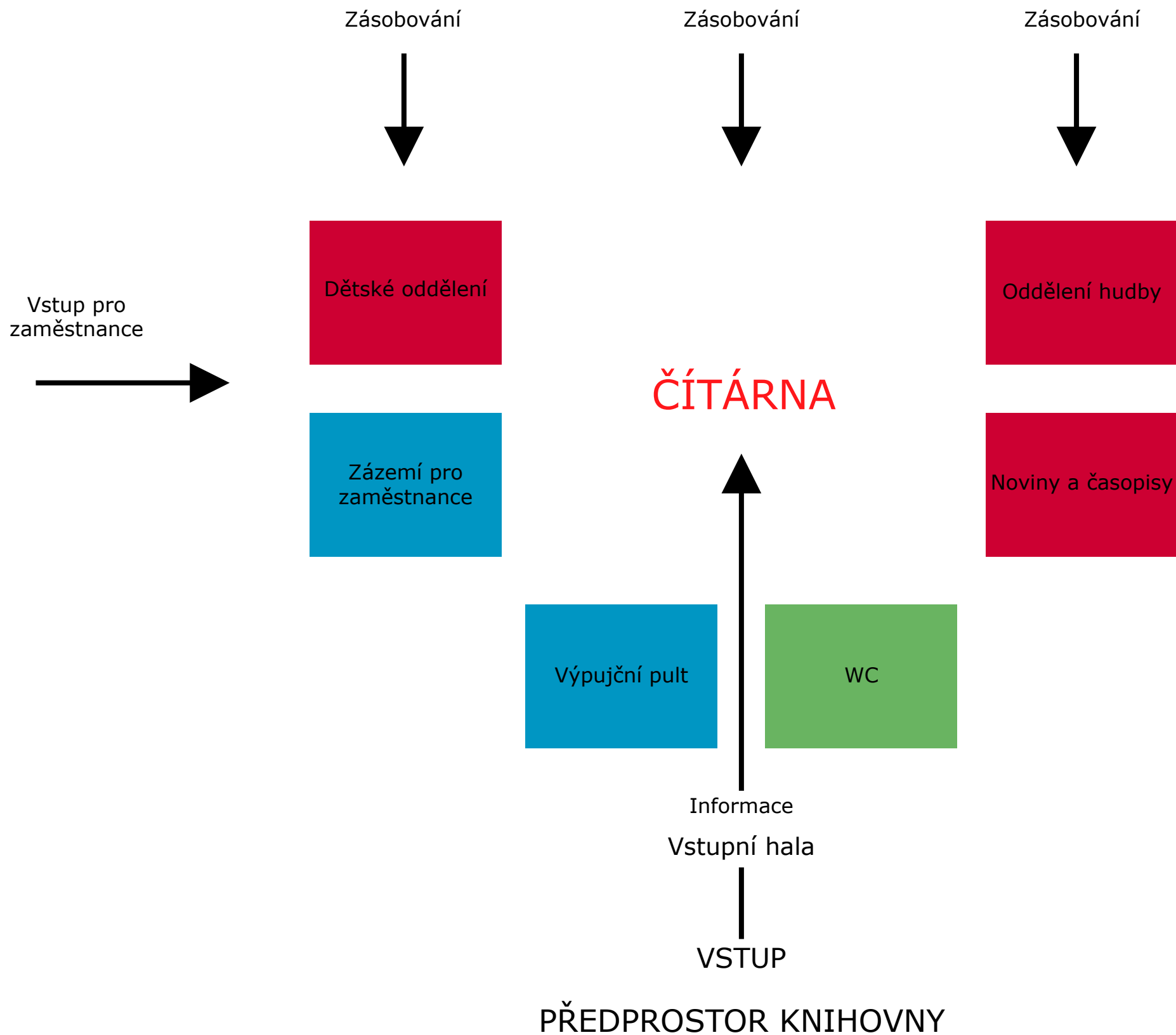
SCHEMA IDEÁLNÍCH VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ MEZI JEDNOTLIVÝMI TYPY KNIHOVEN

SCHEMA USPOŘÁDÁNÍ ÚSTŘEDNÍ VEŘEJNÉ KNIHOVNY

SCHEMA USPOŘÁDÁNÍ ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNY V ŘEZU

SCHEMA PŮDORYSU VEŘEJNÉ KNIHOVNY

Systémy 3M SelfCheck™ spojují stylizovaný design se snadným uživatelským rozhraním čímž napomáhají k zlepšení produktivity a služeb.

3M Ergonomické pomůcky zvyšují komfort při práci s počítačem vám i vašim čtenářům a působí preventivně proti vzniku chronických onemocnění.

Pracovní stanice 3M™ rychle zpracovávají knihovní položky s čárovým kódem a štítky RFID a zlepšují efektivitu a ergonomii pracoviště.

3M SelfCheck™ systém S-Série třídí navrácené materiály do ergonomicky designovaných košů, a umožňuje tak samoobslužné automatické vrácení knihovních položek v reálném čase.

3M Detekční systémy poskytují maximální zabezpečení, spolehlivost a přesnost pro všechny označené knihovní položky.

3M SelfCheck™ systém C-Série umožňuje vašim zákazníkům pohodlné vrácení zapůjčených knihovních položek v reálném čase po 24 hodin denně.

V dnešní době jsou ručně psané evidenční systémy nahrazovány automatickými systémy pro půjčování a vracení knih. Pomáhají udržovat snadnou evidenci knih a jiných materiálů v knihovně.

Každá kniha je opatřena pasivním kódem, který umožňuje její identifikaci, evidenci, zjištění, jestli je kniha volná, rezervovaná, vypůjčená, popřípadě podle jejího záznamu lze určit její umístění v knihovně. Zároveň zabraňuje neoprávněnému vynesení z knihovny díky průchozím branám, které jsou umístěny u vchodu. Součástí tohoto systému jsou automatické schránky, které slouží pro navrácení knih, které automaticky rozřadí vrácenou knihu do jednotlivých vozíků příslušného oddělení. Výhodou je, že mohou být umístěny i z exteriéru knihovny a tím umožní vrácení knihy v jakoukoli denní či noční hodinu.

1) Knihovna pro naše čtenáře, 3M systémy pro knihovny, str. 3

Knihovny a studijní centra - Brian Edwards, diplom. architekt (Canterbury), M.Sc (Heriot-Watt), PhD (Glasgow), RIBA, RTPI, RIAS a Bidy Fischer FLA, MLib

Knihovna a Architektura 2005/interiéry knihoven

Příloha časopisu Inflow (týká se především návrhů na Národní knihovnu ČR)

Shrnutí informací z přednášek Ing. arch. Martina Kovaříka

Shrnutí technických informací pro knihovny (PhDr. Ladislav Kurka)

Diplomní projekt Barbory Mikitové - Rezervy centra

ČSN - vybrané technické normy týkající se knihoven

Neufert - Navrhování staveb (část týkající se knihoven)

a další uvedené vždy u příslušného textu či obrázku.

ZDROJE

DĚKUJI

Romanu Kouckému
Editě Lisecové

Rodině, Míše a kamarádům

